

ኤድስ እውን ነው፤

በቤተ ክርስቲያናችንም ውስጥ አለ

በአፍሪካ ያለው የኤድስ ሁኔታ ምን
እንደሚመስል፣ የኤች አይ ቪን ሥርጭት
መከላከል፣ ለኤድስ ወረርሽኝ ተገቢ የሆነ
ክርስቲያናዊ ምላሽ መስጠትና ማበረታታት
እንዴት እንደሚቻል ግንዛቤ የሚያስጨብጥ

ሲ.ጂ.ን. ጋርላንድ

ማይክ ብሊዝ

ተርጓሚዎች፡- ደርበው አዳኛ

ፍስሐ ፈይሃ

ወርቁ ኤጄራ

ኤዲተር፡- ጌታቸው ወ/አማኑኤል

«በስሜ የተጠራው ሕዝቤ ራሱን አዋርዶ
ቢጸልይ፣ ፊቴን ቢፈልግና ከክፉ መንገዱ
ቢመለስ፣ ከሰማይ እሰማዋለሁ፤ ጎጢአቱን ይቅር
እሳለሁ፤ ምድሩንም እፈውሳለሁ፡፡»

(2ዜና 7፡14 አ.መ.ት)

ኤድስ እውን ነው በቤተ ክርስቲያናችንም አለ

የተሻሻለው ዕትም እ.ኤ.አ. 2004

ኮፒራይት ሲጂን ጋርላንድ እ.ኤ.አ. 2003, 2004

የአሳታሚው መብት የተጠበቀ ነው፡፡

ኤድስ ያስከተለው ቀውስ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ከመድረሱ
የተነሣ፣ የዚህ መጽሐፍ አሳታሚዎች ለንግድ ዐላማ
አይዋል እንጂ ግለሰብም ሆነ ድርጅት ምንጩን በማሳወቅ
ይህን መጽሐፍ ሊክልስ፣ ሊጠቅስ፣ ፎቶ ኮፒ ሊያደርግ፣
ሊተረጎም፣ በክፍልም ሆነ ሙሉ በሙሉ ሊያባዛ ቢፈልግ
ያለምንም ክፍያ ይፈቅዱለታል፡፡ በሽያጭ ላይ ለማዋል
ማባዛት የሚፈልግ ሁሉ ከአፍሪካ ክርስቲያን ቴክስት ቡክስ
ፈቃድ ማግኘት ይኖርበታል፡፡

ስለዚህ ይህ መጽሐፍ የተተረጎመው "AIDS IS REAL"

ከሚለው መጽሐፍ ሲሆን፣ የታተመውም በደራሲው

ፈቃድ ነው፡፡

አሳታሚ

ኤስ. አይ. ኤም. ኢትዮጵያ

የፖ.ሣ.ቁ. 127

ስልክ (2511) 50 38 99

ፋክስ (2511) 51 12 42

ኢሜል simoffice@yimesgin.org

የመጀመሪያ አትም 1998 ዓ.ም.

PUBLISHER

SIM ETHIOPIA

Box 127

Phone: (2511) 50 38 99

Fax: (2511) 51 12 42

E-mail: simoffice@yimesgin.org

Addis Ababa, Ethiopia

ማውጫ

ማውጫ.	5
መታሰቢያነቱ	14
ምስጋና	15
የአሳታሚው ማሳሰቢያ.	16
መግቢያ	18
በቀብር ላይ ሽክሽክታ፡- የይስሐቅ ታሪክ	20
ምዕራፍ አንድ ኤች አይ ቪ/ኤድስ ምንድን ነው? . . .	24
የኤች አይ ቪ ቫይረስ የሰውነት ተፈጥሮአዊ በሽታን	
የመከላከል ዐቅም የሚያሳጣው እንዴት ነው? . .	24
የሰውነት የመከላከያ ሥርዓት ምንድነው?	26
ኤች አይ ቪ የሰውነት ተፈጥሮአዊ መከላከያን	
እንደሚገኙ	27
ኤድስ ምንድነው?	29
ኤች አይ ቪ ቫይረስ ኤድስን ከማስከተሉ በፊት	
ያሉት ደረጃዎች ምንድን ናቸው?	31
ምዕራፍ ሁለት የኤች አይ ቪ ምርመራ ምንድን ነው?	
የት ነው ልመረመር የምችለው?	55
ስዎች የኤች አይ ቪ ምርመራ ለማድረግ	
የሚፈልጉበት ምክንያት	56
የኤች አይ ቪ ምርመራ ማድረግም ሆነ አለማድረግ	
የግል ውሳኔን የሚጠይቅ ነው.	58
የኤች አይ ቪ ምርመራ ማድረግ ምንን ያሳያል? . .	60

የኤች አይ ቪ ምርመራ ዐይነቶች	62
ሕፃናት በኤች አይ ቪ ቫይረስ መያዝ አለመያዛቸውን	
ለማወቅ የሚደረግ ምርመራ	64
በፈቃደኝነት ላይ የተመሠረተ የኤች አይ ቪ የደም	
ምርመራና ማማከር ማዕከላት	66
ቅድመ ጋብቻ ምርመራ	71
ምዕራፍ ሦስት ኤች አይ ቪ ከአንድ ሰው ወደ ሌላው	
ሰው እንዴት ሊተላለፍ ይችላል?	80
ኤች አይ ቪ በግብረ ሥጋ ግንኙነት	
እንደሚሠራጭ	80
ኤች አይ ቪ ከአንድ ወደ ልጅ (ሕፃን)	
እንደሚተላለፍ	82
ኤች አይ ቪ ያለበት ደም በመስጠት	92
ኤች አይ ቪ መርፌዎችን በጋራ በመጠቀም	
እንደሚተላለፍ	94
ኤች አይ ቪ ስለታም ነገሮችን በጋራ በመጠቀም	
የሚተላለፍ መሆኑ	95
የኤች አይ ቪ ቫይረስ ከሰውነት ውጪ ለምን ያህል	
ጊዜ ሊቆይ ይችላል?	96
ምዕራፍ አራት እናንተና እኔ ኤድስ እንዳይተላለፍብን	
ምን ማድረግ እንችላለን?	103
የግብረ ሥጋ ግንኙነትን በጋብቻ ውስጥ ብቻ	
መፈጸም	103

ቫይረሱ ያለበት ደም ለሌላው እንዳይሰጥ	
ማድረግ	105
አንድ መርፌ ለአንድ ሰው፣ አንድ ምላጭ	
ለአንድ ሰው	107
አስገድዶ መድፈርን ማስወገድ	111
ሐሺሽና አልኮልን ማስወገድ	115
የአባል ዘር በሽታዎችን ቶሎ መታከም	116
በግርዛት ጊዜ ጥንቃቄ ማድረግ	117
ሐኪሞች ጥንቃቄ ማድረግ እንደሚገባቸው	117
ምዕራፍ አምስት ኤድስ የማይሠራጭባቸው	
መንገዶች	125
ስታቲስቲክስ በተራ ንክኪ አማካይነት ኤድስ	
እንደሚይተላለፍ ያረጋግጣል	127
ቢንቢዎች ኤች አይ ቪ/ኤድስን አያስተላልፉም	129
ምዕራፍ ስድስት ኤች አይ ቪና ሌሎች በግብረ ሥጋ	
ግንኙነት የሚተላለፉ በሽታዎች	140
ቀጥሎ ያሉት ምልክቶች አንድ ሰው በግብረ ሥጋ	
የሚተላለፉ በሽታዎች እንዳሉበት ሊያመለክቱ	
ይችላሉ	141
የኤድስ ሁኔታ በኢትዮጵያ	148
ምዕራፍ ሰባት ኤድስ የትና መቼ ጀመረ?	178
ስለ ኤች አይ ቪ/ኤድስ አመጣጥ የሚነገሩ ልዩ	
ልዩ አሳቦች	181

መዝሙር 60፤ መዝሙረ ኤድስ (አፍሪካዊ አባባል) . . .	187
መዝሙር 60፤ መዝሙረ ኤድስ (አፍሪካዊ አባባል) . . .	188
ምዕራፍ ስምንት ችግሩ በአሁኑ ጊዜ ምን ያህል	
ከባድና አሳሳቢ ነው?	190
ኤች አይ ቪ/ኤድስ በአፍሪካ ላይ የቱን ያህል እንደ	
ተስፋፋ ሚያመለክቱ አስደንጋጭ መረጃዎች. . .	191
ምዕራፍ ዘጠኝ ስለ ኤድስ ፈጣን ሥርጭት	
የሚቀርቡ ማኅበራዊ ምክንያቶች	211
አጥጋቢ ያልሆነ ቀላል መልስ መስጠት	211
ለኤች አይ ቪ/ኤድስ ሥርጭት መጨመር	
መሠረታዊ ችግሮች.	214
ምዕራፍ ዐሥር ስለ ግብረ ሥጋ ግንኙነትና ስለ ልጅ	
መውለድ የሰሕተት እምነቶችና ልምዶች	275
1 - ሕፃንን ጡት እያጠቡ ሳለ ወሲብ መፈጸም	
የሌለበት መሆኑ	276
2 - የወር አበባ እንዳቆመ ወሲብ መፈጸም የማይገባ	
ነው ተብሎ መታመኑ.	278
3 - ወንድ ልጅ ካልተወለደ ተወቃሽ ሚስት	
መሆኗ	279
4 - በእርግዝና ወቅት ወሲብ መፈጸም የሌለበት	
መሆኑ	280
5 - ተደጋጋሚ ውርጃ ከተለያዩ ወንዶች ጋር ግብረ	
ሥጋ ግንኙነት ከመፈጸም የተነሣ የሚሆን ነው	
ብሎ ማሰብ	282

6 - ሙት ሕፃን ከወለዱ በኋላ ለረጅም ጊዜ የግብረ	
ሥጋ ግንኙነት መደረግ የለበትም ተብሎ	
መታመኑ	282
7 - ሴቶች በግብረ ሥጋ ግንኙነት ጊዜ መደሰታቸውን	
መግለጽ የለባቸውም የሚለው አስተሳሰብ	283
8 - ግብረ ሥጋ ግንኙነት አለመፈጸም ወንድን	
ደካማ ያደርጋል ተብሎ መታመኑ.	285
9 - ከድንግል ሴት ጋር ግብረ ሥጋ ግንኙነት መፈጸም	
ከኤድስ ይፈውሳል ብሎ ማሰብ.	286
10 - ልጅ የማይወልዱ ሴቶች አያት ቅድመ	
አያቶቻቸው የረገሟቸው ናቸው ተብሎ	
መታመኑ	287
ምዕራፍ ዐሥራ አንድ ለኤድስ የመከላከያ ክትባት	
ወይም የሚፈውስ መድኃኒት አለ?	289
ክትባት ምንድነው?	289
የኤች አይ ቪ መከላከያ ክትባት አለ?	291
እውነተኛነታቸው ያልተረጋገጠና አጠያያቂ የሆኑ	
ፈውሶች	294
የፈውስ ጸሎት	295
ምዕራፍ ዐሥራ ሁለት ዕድሜ ማራዘሚያ	
መድኃኒቶች	296
አጭር ታሪክ	297
ስለ ዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒቶች መሠረታዊ	
ነጥቦች	298

የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒት መጠቀም ከመጀመር	
በፊት ትኩረት የሚሹ ጉዳዮች	307
አሉታዊ ጉኖች	315
የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒት በሚወሰድበት ጊዜ	
ትኩረት የሚሹ ጉዳዮች	318
ምዕራፍ ዐሥራ ሦስት በኮንዶም የመጠቀሙ ጉዳይ	
እንዴት ይታያል	343
ኮንዶምን በጋብቻ ውስጥ ስለመጠቀም	345
ትክክለኛ የኮንዶም አጠቃቀም	347
ኮንዶምን በመጠቀም ሙሉ በሙሉ ስጋት የሌለበት	
የግብረ ሥጋ ግንኙነት መፈጸም ይቻላል?	349
«ግብረገባዊ ግን ሙሉ በሙሉ አስተማማኝ አይደለም»	
የሚለው «ኢግብረገባዊ ግን አስተማማኝ» ከሚለው	
ጋር ገጽጽ በማድረግ-ኮንዶም እንደሚጠቅም	
የሚገልጽ ታሪክ	350
ስለ ኮንዶም ጥቅም ከሚገባው በላይ አጋኖ ማስታወቂያ	
መናገር ለኤድስ ችግር መፍትሔ እንደማይሆን. . .	353
በፀረ-ኤድስ ዘመቻ ፈንታ የፀረ-ኮንዶም ዘመቻ	
ማድረግ ዐደገኛነት	365
ምዕራፍ ዐሥራ አራት	
ከኤች አይ ቪ/ኤድስ ጋር ለሚኖሩ ሰዎች የሚሰጥ	
መጽሐፍ ቅዱሳዊና ምጋቤያዊ ምክር	369
ለመጋባት ላቀዱ ሰዎች የሚደረግ የኤች አይ ቪ	
ምርመራ	374

እጮኛዎችን ለቅድመ ኤች አይ ቪ ምርመራ	
ማዘጋጀት	378
ከኤች አይ ቪ ነጻ መሆናቸውን ላረጋገጡ እጮኛዎች	
ለወንዱና ለሴቷ የሚሰጥ ምክር	380
ከሁለት አንዳቸው ኤች አይ ቪ ለተገኘባቸው	
እጮኛዎች የሚሰጥ ምክር.	381
ኤች አይ ቪ በደማቸው እንዳለ ያወቁ ሰዎች	
ምላሽ	389
ሁለቱም እጮኛዎች ኤች አይ ቪ ሲገኝባቸው	
የሚሰጥ ምክር	391
ከኤች አይ ቪ/ኤድስ ጋር ለሚኖሩ ሰዎች የሚደረግ	
ሥነ ልቦናዊና መንፈሳዊ ርዳታ	394
ከኤች አይ ቪ ጋር ለሚኖሩ ባልና ሚስት የሚሰጥ	
ምክር	396
የቤተሰብ ውሳኔዎች	403
በኤድስ የተያዙ ሕፃናት	404
የቤተሰብ ዕርቅ	404
የቤተሰብ ድጋፍ	405
ምዕራፍ ዐሥራ አምስት ለኤድስ ሕመምተኛ	
የሚደረግ የቤት ውስጥ ክብካቤ	413
ከኤድስ ጋር የሚኖሩ ሕፃናት.	425
እንክብካቤ ለሚያደርጉ ሰዎች ጥንቃቄ ማድረግ . .	427
የቀብር ሥነ ሥርዓትን ቀሰል ባለ ሁኔታ መፈጸም. .	427

ምዕራፍ ዐሥራ ስድስት በኤድስ ለተጉዳሩ ሕፃናት	
በሚደረገው ክብካቤ የቤተ ክርስቲያን ሚና . . .	437
ቤተ ክርስቲያን ወላጅ የሌላቸውን ሕፃናት	
መብት ማስከበር እንዳለባት.	439
ቤተ ክርስቲያን ሰፊ ቤተ ሰብን መርዳት	
እንደሚገባት	445
ወላጅ የሌላቸውን ልጆች ማሳደጊያ ቦታና	
አማራጮች	451
ልጆችን ለወላጆቻቸው ሞት ማዘጋጀት	453
ቤተ ክርስቲያን ችግሩን ለመቋቋም ዐቅም	
ይኖራት ይሆን?	456
ምዕራፍ ዐሥራ ሰባት ኤድስና ቤተ ክርስቲያን . . .	465
ኤች አይ ቪ/ኤድስን በተመለከተ ቤተ ክርስቲያን	
ሲኖራት የሚገባ አመለካከት.	466
የኢየሱስ ምሳሌነት	469
በሌሎች ላይ ላለመፍረድ የተሰጠ	
ማስጠንቀቂያ	478
ርኅራኄ ማሳየት ማለት ኃጢአትን ቸል	
ማለት ነው??	480
ኤድስን ከመከላከል አንጻር ቤተ ክርስቲያን	
የሚጠበቅባት ኅላፊነት	485
ቤተ ክርስቲያን ስለ ወሲባዊ ግንኙነት ምን	
ማስተማር እንዳለባት	488
ወሲባዊ ንጽሕና ለክርስቲያን አስፈላጊ መሆኑ. . .	492

ቤተ ክርስቲያን በኤች አይ ቪ/ኤድስ ለተጉዳሩት	
መብት በመቆምና የተሻለ ተግባር በመፈጸም	
የሚኖራት ሚና	497
ቤተ ክርስቲያን አባሎቿን በኤድስ ጉዳይ የበለጠ	
ተሳታፊ እንዲሆኑ ልታበረታታ የምትችልባቸው	
ሌሎች መንገዶች	499
ቤተ ክርስቲያን የመጸለይ ኅላፊነት ያለባት	
መሆኑ	501
ማጠቃለያ	513
ዋቢ መጻሕፍት (Resources)	516
ድኅረ ገጾች (ዌብ ሳይት)	521
አድራሻዎች	524
መጽዋ ቃላት	525

መታሰቢያነቱ

ይህ መጽሐፍ በኤች አይ ቪ/ኤድስ ለተያዙና ለተጎዱ በአፍሪካ ለሚኖሩ ሰዎች እንዲሁም በሚወዳቸውና ስለ እነርሱ በሞተው በኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ የሚገኘውን እውነተኛ ተስፋ ለማወቅ ለሚፈልጉ ሁሉ ተበርክቷል።

ምስጋና

ይህ መጽሐፍ ተተርጉሞ እዚህ ደረጃ በመድረስ ሂደት ውስጥ ዶ/ር ሄኖክ ገ/ሕይወት፣ ዶ/ር በቀለ ብርሃነ፣ አቶ ተሾመ ነጋሽና ሲስተር ማርታ ሀብቴ ጽሑፉን በማረምና ጠቃሚ አስተያየቶችን በመስጠት፣ ወ/ሮ ፍቅርተ ፀጋዬ ጽሑፉን በኮምፒውተር በመጻፍና እርማት በማድረግ፣ እንዲሁም አቶ ሰይፉ አበበ በመጽሐፉ የውጭ ሽፋን ላይ ያለውንና በአንዳንድ የውስጥ ገጾች የሚገኙትን ሥዕሎች አሻሽሎ በመሳል ላደረጉልን ሙያዊ አስተዋጽኦ ከልብ ልናመሰግናቸው እንወዳለን። በተለይም የዚህ መጽሐፍ ደራሲ የሆኑት ሲጂን. ጋርላንድ አንዳንድ ነገሮችን በማሻሻልና በመጨመር የአገራችንን የኤድስ ሁኔታ ባገናዘበ መልኩ መጽሐፉን ወደ አማርኛ እንድንተረጎመው ስለ ፈቀዱልን ከፍ ያለ ምስጋና እናቀርባለን።

ቴሪ ሸርሊ

የአሳታሚው ማሳሰቢያ

በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የሚገኙት አብዛኛዎቹ ታሪኮች እውነተኛ ናቸው። ነገር ግን በበሽታው እየተሠቃዩ ያሉትን ግለሰቦችንና ቤተ ሰቦችን ላለማጋለጥ ሲባል የማለሰቦችና የቦታዎች ስም ተለውጧል። ወደ አማርኛ በሚተረጎምበት ጊዜ ሐሳቡንና ይዘቱን ይበልጥ ግልፅና ለማስታወስ ቀላል እንዲሆን ለማድረግ አንዳንድ የሰዎችና የቦታዎች ስም ተለውጠው ኢትዮጵያዊ ስም እንዲይዙ ተደርጓል። በኢትዮጵያ ውስጥ ያለውን የኤድስ ሁኔታ የሚገልጽ ክፍል በደራሲው ፈቃድ ተካቷል። በቃላት አጠቃቀም ረገድ የሚፈጠረውን ግር መሰኘት ለማስወገድ ሙዳየ ቃላት ጨምረናል።

ይህ መጽሐፍ እስከ አሁን በኤድስ ላይ ከተጻፉት መጽሐፎች ይልቅ በአጻጻፍ ሥልቱ፣ በግልጽነቱ፣ በተነባበነቱና ኤድስን በተመለከተ ብዙ ርእሰ ጉዳዮችን በመዳሰሱ በዓይነቱ የመጀመሪያ ነው ቢባል ማጋነን አይሆንም። ስለሆነም የኤድስ ጨለማ በነገሠባት ምድራችን ብርሃን ለመፈንጠቅ ሌትና ቀን ለሚደክሙት ሁሉ ይህ መጽሐፍ በተለያዩ አቅጣጫ ጠቃሚነቱ የጉላ ነው። የኤድስን ምንነት ተረድቶ ለራስ ጥንቃቄ ለማድረግ፣ በበሽታው የተጎዱትን በፍቅርና በርኅራኄ ተንከባክቦ ለመያዝና በክርስቶስ ወደተገኘው የዘላለም ሕይወት ተስፋ

ለመምራት፣ ሌሎችን ለማስተማርና ለመምከር ለሚፈልጉ አስተማሪዎች፣ የሕክምና ባለሙያዎች፣ አማካሪዎች፣ መጋቢዎች፣ ወጣቶች እንደዚሁም ከሌች አይ ቪ/ኤድስ ጋር የሚኖሩ ሁሉ ሊኖራቸው የሚገባ መጽሐፍ ነው።

መግቢያ

«ኤች አይ ቪ/ኤድስ ተጨባጭ ነው በቤተ ክርስቲያናችንም ውስጥ አለ።» በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የተነገሩት ታሪኮች እንደሚያሳዩት፣ በኤድስ የተነሣ የሚሠቃዩ አፍሪካውያን ቊጥር በየቀኑ እየጨመረ ነው። ብዙዎቻችን ኤድስ መኖሩን የተረዳነው በቅርብ ነው። ምናልባት የምንቀርበው ሰው ወይም የምናውቃቸው ሰዎች በዚህ በሽታ ተይዘው ይሆናል። ነገር ግን ኤድስ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ሊኖር ይችላል? በቤተ ክርስቲያናችን የነበሩ ወንድሞችና አሁኖች ሲታመሙና ሲሞቱ እንዳየነው ሁሉ በአንዳንድ አገሮች መልሱ ግልጽ ከሆነ ቆይቷል። በሌላ ስፍራ ይህ በሽታ ያን ያህል ጉልቶ አልወጣ ይሆናል። አብዛኛውን ጊዜ ኤድስ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ መኖሩን ለመቀበል ድፍረቱ የለንም። ራሳችንን ከኤድስ ጋር በሚኖሩ ሰዎች ጉዳይ በማስገባት ቤተ ክርስቲያን መነካካትም ሆነ መቈሸሽ የለባትም ብለን እናስባለን።

እኛ እንዲህ ያሉትን ሰዎች

ስለ ኅጢአታቸው ዋጋ እየከፈሉ ያሉ ኅጢአተኞች አድርገን እንቈጥራቸዋለን። በዚህ መሀል ግን ኤድስ በክፍለ ዓለማችን በአፍሪካ በፍጥነት እየተሰራጨ ነው። ወጣቶቻችንንም በብዛት እየገደለ ነው። ሆኖም ምንነቱ እንዳይጋለጥ

በሚሊዮን የሚቆጠሩ ወጣቶቻችን በኤድስ ምክንያት ሕይወታቸውን አያጡ ናቸው

በወፍራም የዝምታ ግርግጽ ተጋርጿል።

አንድ ምሳሌ እንዲህ ይላል፣ «አንድን ዛፍ ለመትከል ተመራጩ ጊዜ፣ ከሃያ ዓመት ቀደም ብሎ ነው። ቀጣዩ ምርጥ ጊዜ አሁን ነው።» በተመሳሳይ ሁኔታም ለአፍሪካ ክርስቲያኖች ሁሉ ከኤድስ ጋር በተያያዙ ጉዳዮች ላይ ለመነጋገርና ርምጃ ለመውሰድ ተመራጩ ጊዜ ከብዙ ዓመታት በፊት ነበር። ብዙዎች ያለ እግዚአብሔርና ያለ ተስፋ ሞተዋል፤ እየሞቱም ናቸው። ይሁን እንጂ በኤድስ ላይ ዘመቻ ለማካሄድ ቀጣዩ ምርጥ ጊዜ አሁን ነው።

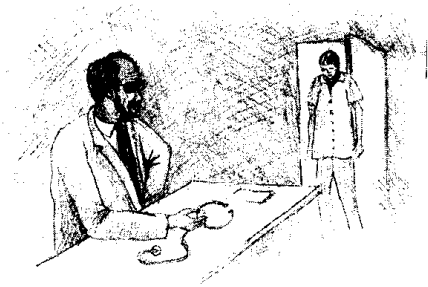
በዓለማችን ላይ እየተንቀሳቀሰ ያለው የኤድስ አሳት ክርስቲያኖች እና ቤተ ክርስቲያን በክርስቶስ ስም ሰዎችን እንዲያገለግሉ ልዩ ዕድል ይሰጣቸዋል። በዙሪያችን ላሉት ሰዎች የእግዚአብሔር እውነት ምን ያህል ጠቃሚ እንደሆነ ለማስተማር ለእኛ ጥሩ ዕድል ነው። ይህም በጨለማና ያለ አንዳች ምድራዊ ተስፋ ለሚኖሩ ለብዙዎች የክርስቶስን ፍቅር እንድናሳያቸው ጥሩ አጋጣሚ ነው። የእግዚአብሔር ጸጋ እነርሱንም ያገኛቸዋል። ብቻ እኛ ያን ጸጋ ለማሳየት የክርስቶስ ዕቃዎች እንሁን። የሚሠቃዩትን ሰዎች ስናገለግል፣ እርሱን እናገለግለዋለን።

ይህ መጽሐፍ የኤድስን አሳዛኝ ክስተት በመንፈሳዊ መንገድ ለመጋፈጥ እንዲችሉ በብዙዎች እጅ የሚገኝ ትጥቅ ሆኖ እንዲያገለግል እንጸልያለን። በእግዚአብሔር ጸጋ፣ በክርስቶስ ቅናትና ርኅራኄ በአፍሪካ ያለውን የኤድስ

ግሥጋሜ መግታትና ብዙ ሰዎች ተስፋቸውን እንደኛ ላሉት ንጢአቶች ሲል በሞተው በአዳኛችን በክርስቶስ ላይ እንዲያደርጉ መናገር እንችላለን።

በቀብር ላይ ሹክሹክታ

ቀዝቃዛና ጨለማ በሆነ በአንዱ የነሐሴ ቀን ሰው በበዛበት ሆስፒታል፣ አንድ ቀጭን ሰውነት ያለውና የድካም ስሜት የሚታይበት ወጣት ዶክተር ያዕቆብ ወደሚሠራበት ክፍል በዝግታ እየተራመደ ገባ። ተራ ለሚጠብቁ ሰዎች በተዘጋጀው ወንበር ላይ በድካም ስሜት ዘፍ አለ። ዶክተሩን ፊት ለፊት ለማየት አልፈለገም፤ ነገር ግን ራሱን አዘቅዝቆ ወደ መሬት እየተመለከተ ነበር። ዶ/ር ያዕቆብ መልካም፣ ርኅሩኅና ፈጥኖ በማየት የሰውን ችግር የሚረዳ ሰው ነው፤ እርሱም የታማሚውን ካርድ ተመልክቶ እንዲህ አለ፤

ይስሐቅ እንደምን አደርክ። እንኳን ደኅና መጣህ ችግርህ (ሕመምህ) ምን እንደሆነ ንገረኝ ከዚያም ልረዳህ

የምችል ከሆነ አስፈላጊ የሆነውን ነገር አደርግልሃለሁ።

ይስሐቅም፣ «እንደምን አደሩ» አለ። ከዚያም ጸጥታ ሰፈነ። ይስሐቅ ቁርጥ ቁርጥ እያደረገና በረጅሙ ሲተነፍስ ከሚያሰማው ድምፅ በስተቀር ምንም ድምፅ አልነበረም። ዶክተሩ ለትንሽ ጊዜ ያህል በጸጥታ ቁየ። መልሱም፣ ይስሐቅ ንግግሩን እንዲቀጥል አበረታታው።

በመጨረሻም፣ በለሆሳስና በደክመ ድምጽ፣ ይስሐቅ ሁኔታውን ማብራራት ጀመረ።

«አፌን ስለሚያመኝ መብላት አልችልም። ሰውነቴንም እያመመኝ ነው፣ ትኩሳት አለኝ። ሌሊት ላብ ከእንቅልፌ ይቀሰቅሰኛል። አሁን ተቅማጥና ሳልም ተጨምሮብኛል። ከፍተኛ ሕመም ይሰማኛል። በዚህ ሁኔታ ከታመምኩ ስድስት ወር ሆኖኛል።»

ዶክተር ያዕቆብ ወጣቱ ይስሐቅ ክንድ ላይ እጁን አደረገ። እጁ እንደ በትር ቀጥኖ ነበር፤ ሥጋና ጡንቻም አልነበረውም። የይስሐቅ ሰውነት ትኩሳት ነበረው። ዐይኑ ደማቅ ነበር። ይስሐቅ በደክመ ድምጽ ንግግሩን ተጠለ።

«ብቸኝነት ይሰማኛል፤ ምን ማድረግ እንዳለብኝ አላውቅም። የሦስተኛ ዓመት የሕግ ተማሪ ነኝ። የአራተኛ ዓመት ትምህርቴን ልጀምር ነበር። ነገር ግን የጤንነቴ ሁኔታ ስጋት ላይ ስለ ጣለኝና እጅግ ስለፈራሁ አሁን ስለ ትምህርቴ ማሰብ አልችልም።

ዶ/ር ያዕቆብ እስከ አሁን ካለው ልምድ ይስሐቅ ኤድስ እንዳለበት ተረዳ። ይሁን እንጂ ርግጠኛ ለመሆን

የይስሐቅን ደም መመርመር ፈለገ፤ ይስሐቅ ኤድስ ሊኖርበት እንደሚችልና ለዚህም የደም ምርመራ ማድረግ እንደሚያስፈልገው ረጋ ብሎ ገለጸለት። ይስሐቅ ተጨነቀ፤ ሆኖም ለመመርመር ተስማማ። በዚያው ቀን ትንሽ ቆየት ብሎ ኤች አይ ቪ እንዳለበት የሚያሳየው ውጤቱ ከላቦራቶሪ መጣ።

ይስሐቅ በአፍሪካና በመላው ዓለም በኤድስ ምክንያት ከሚሞቱት ወጣቶች አንዱ ነው። ይስሐቅ የደረሰበት አስፈሪ ገጠመኝ በአፍሪካ ለሚኖሩ እጅግ ብዙ ወጣቶች ሥቃይ ተጨባጭ ምሳሌ ነው። ይሁንና ብዙ አፍሪካውያን አሁንም ኤድስን የሚረዱት በሌላ መንገድ ነው። እየሆነ ስላለው ነገር ለማወቅ አይፈልጉም፤ የሚያውቁትንም ነገር ለመግለጽ ፈቃደኞች አይደሉም።

ይስሐቅ ለመጀመሪያ ጊዜ ወደ ሆስፒታል ከሄደበት ቀን በኋላ የኖረው ለአምስት ሳምንት ብቻ ነው። ያገልሱኛል ብሎ ስለፈራ ኤድስ እንዳለበት ለቤተሰቦቹ ለመንገር አልፈለገም። ይስሐቅ ሲሞት እንኳ ቤተ ሰቡ ሰው ረግሞት ነው የሞተው ከማለት በስተቀር ኤድስ ነው የገደለው ያለ ማንም አልነበረም። ቤተሰቡ ነገሩ አስገረማቸው፤ ተጨነቁም። ሆኖም እውነታውን ለመጋፈጥ ስላልፈለጉ ፍርሃታቸውን ደበቁት። በይስሐቅ የቀብር ሥነ ሥርዓት ላይ ብዙ ሹክሹክታ ነበር።¹

¹በእውነተኛ ታሪክ ላይ የተመሠረተ

ለውይይት የቀረቡ ጥያቄዎች

1. የይስሐቅ ቤተሰቦች ልጃቸው በምን ምክንያት እንደ ሞተ እውነቱን ለመናገር ያልደፈሩት ለምንድነው ብላችሁ ታስባላችሁ? ተወያዩበት። የእርሱን ሞት በጠንቋይ ርግማን ላይ ያላከኩትስ ለምንድነው ብላችሁ ታስባላችሁ?
2. ይስሐቅ ስለ በሽታው ለቤተሰቦቹ ለመግለጽ ያልፈለገበት ምክንያት ምንድነው ብላችሁ ታስባላችሁ?

ምዕራፍ አንድ

ኤች አይ ቪ/ኤድስ ምንድን ነው?

የኤች አይ ቪ ቫይረስ የሰውነት ተፈጥሮአዊ በሽታን የመከላከል ዐቅም የሚያሳጣው እንዴት ነው?

ቫይረሶች እንደ ጉንፋን፣ ኩፍኝ፣ ጉድፍ፣ የልጅነት ልምሻ፣ የእብድ ውሻ ንክሻ የሚያስከትለው በሽታ ለመሳሰሉ ልዩ ልዩ በሽታዎች ያጋልጣሉ። የሰውነትን ተፈጥሮአዊ በሽታ የመከላከል ዐቅም በማሳጣት ኤድስን የሚያመጣው የኤች አይ ቪ ቫይረስ በተራ ማጉሊያ መነጽር ሊታይ የማይችል እጅግ በጣም ትንሽ ጀርም ነው። በጣም ትንሽ ከመሆኑ የተነሣ በአንድ የእስክራብቶ ጫፍ ወይም ነፋጥ በሚያህል ቦታ 230,000 ቫይረሶች ሊከማቹ ይችላሉ።² በዚህ ቫይረስ ለመያዝና በኋላም ኤድስ ብለን ወደምንጠራው ደረጃ ለመድረስ ከእነዚህ ቫይረሶች ጥቂቶቹ ብቻ ወደ ሰውነታችን መግባታቸው በቂ ነው። ኤድስ በጥንቄላ ወይም በቀጥታ ከእግዚአብሔር ወይም ከተበከለ ውሃ፣ ወይም ከቢንቢዎች የሚመጣ ሳይሆን በቫይረስ አማካይነት የሚመጣ በሽታ ነው።

ኤች አይ ቪ፣ ሬትሮቫይረስ ተብለው ከሚጠሩት ቫይረሶች አንዱ ነው። በዓለማችን ልዩ ልዩ ክፍሎች በተለይም በአፍሪካ በተለያዩ ቦታዎች ልዩ ልዩ ዐይነት የኤች አይ ቪ ቫይረሶች ይገኛሉ። ማንኛውም የኤች አይ ቪ ቫይረስ ደማችሁ ውስጥ ቢገኝና የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒቶችን ሳትጠቀሙ ብትቀሩ ቫይረሶቹ ኤድስን በማስከተል ከ2-14 ዓመታት ባሉት ጊዜያት ውስጥ ልትሞቱ ትችላላችሁ። ጥሩ ሕክምና ካገኛችሁና የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒቶችን በአግባቡ ከወሰዳችሁ በሕይወት የምትቆዩበት ጊዜ ሊራዘም ይችላል። ነገር ግን በመጨረሻ በኤድስ ምክንያት መሞታችሁ የማይቀር ነው።

የሰው፡- ይህ በሽታ አምጪ ቫይረስ የሚገኘው በሰው ውስጥ ብቻ ነው። በእንስሳትና በጥቃቅን ነፍሳት ውስጥ አይገኝም።

በሽታን የመከላከል ብቃት ማዳከም፡- ቫይረሱ ሰውነትን ከበሽታ የሚከላከለው ሥርዓት ለመከላከል ንይል እንዳይኖረው ያደርጋል። የመከላከያው ሥርዓት ተግባር ሰውነትን ከምንም ዐይነት ወረራና ጥቃት መከላከልና

²በመሠረቱ እየተናገርን ያለነው ኤች አይ ቪ-1ን በሚመለከት ነው። ከዚህ ጋር በጣም ተመሳሳይ የሆነ ኤች አይ ቪ-2 የተባለ ቫይረስ አለ፤ ይህም አብዛኛውን ጊዜ በፍጥነት ወደ ኤድስ የማያመራው ነው። ኤች አይ ቪ-2 ተሰራጭቶ የነበረው በምዕራብ አፍሪካ ሲሆን፣ ኤች አይ ቪ-1 እየተስፋፋ በመጣ ጊዜ ይህኛው ደግሞ እየጠፋ በመሄድ ላይ ነው።

²Fellowship of Christian Students, Towards an AIDS Free Generation.

መጠበቅ ነው፤ ወደ ሰውነታችን የሚገቡ ጀርሞችን ያጠፋቸዋል። የሚቀጥለው ክፍል ይህን በይበልጥ ያብራራል።

ቫይረስ፡- ቫይረስ ጥቅን ሕዋስ ወይም ጀርም ነው። ይህ ሕዋስ በጣም ትንሽ ከመሆኑ የተነሣ በተራ ማጉሊያ መነጽር ማየት አይቻልም። ኤች አይ ቪን ለማየት፣ ለዎች ኤሌክትሮን ማይክሮስኮፕን (ማጉሊያ መነጽር) መጠቀም ይገባቸዋል። ቫይረሶች ከሁሉም ጥቅን ሕዋስ የሚያንሱ ናቸው፤ ከባክቴሪያ ወይም ከወጣ አምጪ ህዋስ በመቶዎች ዕጥፍ ያንሳሉ።

የሰውነት የመከላከያ ሥርዓት ምንድነው?

ይህ የመከላከያ ሥርዓት የሰውነት ተፈጥሮአዊ በሽታን የመከላከል ተግባር የሚያከናውን ነው። ጀርሞች በዙሪያችን ይገኛሉ። አንዳንዶቹ ከተወለድንበት ጊዜ ጀምሮ ወደ ሰውነታችን ይገባሉ። አብዛኛዎቹ ያን ያህል ጉጂ አይደሉም። ነገር ግን አንዳንዶቹ እንድንታመም ያደርጉናል። በሰውነታችን ውስጥ ያለው የመከላከያ ሥርዓታችን ከእነዚህ ጀርሞች ይከላከልናል። የመከላከያ ሥርዓታችን በጣም እንዳንታመም ያደርጋል። የሰውነታችንን የመከላከያ ሥርዓት በሚገባ ለመረዳት አንድ የታጠቀ ጦር አገርን ከወረራ ለመከላከል ከሚሠራው ሥራ ጋር ልናነጻጽረው እንችላለን። የመከላከያ ሰራዊቱ ደካማ ወይም የማይሠራ ከሆነ ጠላት በቀላሉ አገራችንን ሊወርር

ይችላል።

ለምሳሌ በደማችን ውስጥ የሚገኙት ነጭ የደም ሴሎች የመከላከያ ሥርዓታችን ክፍል ናቸው። ነጭ የደም ሴሎች ወደ ሰውነታችን የሚገቡትን ጀርሞች የሚዋጉ ወታደሮች ናቸው። ሰውነታችንን ለመከላከል መሥራት የሚገባቸውን ሥራ እንዳይሠሩ ኤች አይ ቪ ብዙዎቹን ነጭ የደም ሴሎች ይገድላል።

የመከላከያ ሥርዓታችን በሚገባ በሚሠራበት ጊዜ ይህ እውነት መሆኑን አንዳንድ ምልክቶችን ልናይ እንችላለን። ለምሳሌ አንድ ሰው ጉሮሮው ቢቁስል ለደክተሩና ለሰውቱ ለራሱ በግልጽ እስኪታወቅ ድረስ በአንገቱ ውስጥ የሚገኙት ፍርንትቶቹ (lymph nodes) ሊያብጡና ሊቆጡ ይችላሉ። ያበጠው ፍርንትት የሚያመለክተው የሰውነቱ የመከላከያ ሥርዓት በጉሮሮው ውስጥ ያለውን የመቁሰል ሁኔታ በመዋጋት ላይ መሆኑን ነው።

ኤች አይ ቪ የሰውነት ተፈጥሮአዊ መከላከያን እንደሚጉዳ

ኤች አይ ቪ ነጭ የደም ሴሎችን (ሕዋሶች)፣ በተለይም ሲዲ4 ወይም ቲ ረዳት ተብለው የሚጠሩትን ሴሎች ያጠቃል። ኤች አይ ቪ በሴሎቹ ላይ ይጣበቅና ወደ ውስጣቸው ይገባል። ቫይረሱ የሴሎችን የመራቢያ

ፋብሪካዎች በመጠቀም ራሱ ይራባል። በመጨረሻም ኤች አይ ቪ ሲዲ4 የተባሉትን ሴሎች ይገድላል።

ሲዲ4 ሴሎች የሰውነታችንን የመከላከያ ሥርዐት የሚያስተባብሩ ናቸው። ለሌሎቹ የመከላከያ ሥርዐቶች መረጃን ያስተላልፋሉ። እነዚህ ሴሎች ለሰውነታችን የመከላከያ ሰራዊት ዐይኖች፣ ጆሮዎች፣ ራዳርና ቴሌፎን ሆነው ያገለግላሉ።

የሲዲ4 ሴሎችን ተግባር ከማስታወቂያ ሚኒስቴር ሥራ ጋር ልናወዳድረው እንችላለን። ሁለቱም ጠቃሚ መልእክቶችን ተንትነው ያስተላልፋሉ። አንድ አገር የመከላከያ ሰራዊቷ ከተዳከመና ያላት የማስታወቂያ ሚኒስቴር ከተደመሰሰ በኋላ ምን ሊደርስባት እንደሚችል ለማሰብ ሞክሩ። ያች አገር ከባድ ምስቅልቅል ውስጥ ትገባለች። ጠቃሚ መረጃዎች አይተላለፉም።

የሲዲ4 ብዛት በሰውነት ውስጥ ምን ያህል የሲዲ4 ሴሎች እየሠሩ እንዳሉ መለኪያ ነው። የጤናማ ሰው የሲዲ4 ሴሎች ብዛት በ650 እና በ1250 መካከል ነው።⁵ ኤች አይ ቪ በደሙ ውስጥ በሚኖር ሰው አካል ውስጥ የሲዲ4 ሴሎች ብዛት ከ200 በታች ከሆነና ሰውነቱ በጀርምች የተወረረ ሆኖ ከተገኘ ሰውየው ኤድስ አለበት ይባላል። ዶክተሮች የሕመምተኛው የሲዲ4 ሴሎች ቁጥር

⁵ይህም በአንድ ኪዩቢክ ሚሊ ሜትር ከ650-1250 ሕዋሳት ይገኛሉ ማለት ነው።

ወደ 350 እና ከዚያ በታች እስካልወረደ ድረስ፤ አብዛኛውን ጊዜ የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒት⁵ ለሕመምተኛው መስጠት አይጀምሩም።

ሲዲ4 ሴሎች በሚደመሰሱበት ጊዜ፤ ጠቅላላው የመከላከል ሥርዐት የተዛበና የተቃወሰ ይሆናል። ሰውነት በቫይረሱ እንዳይያዝ የሚያደርገው የመከላከል ዐቅም ቀስ በቀስ እየጠፋ ይሄዳል። ይህ ሁኔታ የተለያዩ ሰውነትን የሚጎዱ ቫይረሶች ወደ ሰውነታችን እንዲገቡና እንዲያጠፉት ያደርጋል

ኤድስ ምንድነው?

የኤድስ አካባቢያዊ ስሞች

ራሱ ኤድስ የሚለው ቃል በአንዳንድ ሰዎች አእምሮ ውስጥ ግራ መጋባትን ይፈጥራል። ቃሉ ስምንት ቍጥር ከሚጠራበት ከእንግሊዝኛው ድምፅ «ኤይት» ጋር ስለሚመሳሰል፤ በአንዳንድ አካባቢዎች «ኤይት» ብለው ይጠሩታል። በሌሎች ቦታዎች 7+1፤ 10-2፤ 4+4፤ 6+2፤ 3+5 እና 9-1! በመባል ይታወቃል። አንዳንዶች፤ «ፖዘቲቭ

⁵«የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒቶች» ኤች አይ ቪን በፍጥነት እንዳይራባ ይከላከላሉ። ኤች አይ ቪ «ሬትሮቫይረስ» ተብሎ የሚጠራው የቫይረስ ዐይነት ነው። እነዚህ መድኃኒቶች እስካሁንም ድረስ እጅግ ውድና በብዙ የአፍሪካ አገሮች ውስጥ እንደልብ የማይገኙ ናቸው።

በሽታ»፤ «የዝንጀሮ በሽታ»፤ «ዘመናዊ በሽታ»፤ «የሰምንት በሽታ»፤ «ነገ ሩቅ በሽታ»፤ «መቃብርሕን ቈፍር»፤ «አመንምን በሽታ» ብለው ይጠሩታል። በታሃሢያ ኤድስ «ተንቀሳቃሽ በድን (ፊሳ)»፤ በዛምቢያ ደግሞ «የአስከሬን ማስቀመጫ ክፍል ቁልፎች» በመባል ይታወቃል።

ኤድስ በርግጥ ከኤች አይ ቪ ጋር በሚኖር ሰው ሕይወት ወደማብቂያው አካባቢ የሚከሰቱ የበሽታ ፍንጮችና ምልክቶች ጥርቅም ነው።⁶

በእንግሊዝኛው ኤድስ በሚለው አህፅሮተ ቃላት ውስጥ የተካተቱት ፊደላት እያንዳንዳቸው ለሚከተሉት ቃላት የቆሙ ናቸው።

አኳየርድ፡- ይህም ሰዎች ከሌሎች ያገኙት ወይም የተላለፈባቸው እንጂ አብሯቸው ያልተወለደ (ተፈጥሯዊ ያልሆነ) በሽታ ማለት ነው።⁷ ቫይረሱ ከእናት ወደ ልጅን ጨምሮ ከሰው ወደ ሰው በብዙ አጋጣሚዎች ይተላለፋል። በዚህ በሽታ የታመመው ሰው፣ ኤድስ አምጪው ቫይረስ የተላለፈበት፣ ቀደም ሲል ቫይረሱ ካለበት ሰው ነው።

⁶ በሕክምና ቋንቋ፣ ምልክቶች (Signs) ዶክተሩ ወይም ሐኪሙ በምርመራ የሚያያቸው ወይም የሚያገኛቸው በሽታ ጠቋሚዎች ሲሆኑ፣ የበሽታ ምልክቶች (Symptoms) ደግሞ ታማሚው አሉኝ የሚላቸውና በእርሱ ላይ እየተከሰቱ ያሉ የሕመም ስሜቶች ናቸው። ለምሳሌ፣ ቂዳ ላይ የሚወጣ ሽፍታ የበሽታ ምልክት ነው ምክንያቱም ማንኛውም ሰው ሊያየው ይችላል። ማሳከክ ሕመምተኛው የሚሠቃይበትና ለእርሱ ብቻ የሚታወቅ የበሽታ ምልክት ነው። ፖሊዮስ ተከራካሪ ከቫይረሱ ጋር ሊወለዱ ይችላሉ፤ ነገር ግን ከኤድስ ጋር ሊወለዱ አይችሉም።

ኢሚዩን፡- ኤች አይ ቪ የሰውነት በሽታን የመከላከል ሥርዐት ይጉዳል። «ኢሚዩን» የሚለው ቃል መመከት ወይም መከላከል ማለት ነው።

«ዲፊሽንሲ»፡- ለሚመጡ በሽታዎች ሁሉ ከሰውነት በሽታን የመከላከል ሥርዐት የሚደረገው ነገር በቂ ያልሆነ ወይም የጎደለ ወይም ከሚፈለገው ያነሰ መከላከያ እንደሆነ ያመለክታል።

ሲንድሮም፡- ይህ ቃል የኤድስ በሽታ መኖሩን የሚጠቁሙ የተለያዩ ምልክቶችን ያካተተ ነው። አንድ ሰው ኤድስ ካለበት በሽታው እንዳለበት የሚያስረግጡ ምልክቶች በሰውነቱ ላይ ይታያሉ። እነዚህን የኤድስ መኖር ምልክቶችና የበሽታ ፍንጮች ወደ ጓላ ባሉት ገጾች ላይ እንመለከታቸዋለን። (ገጽ 40 ይመ)።

ኤች አይ ቪ ቫይረስ ኤድስን ከማስከተሉ በፊት ያሉት ደረጃዎች ምንድን ናቸው?

በግብረ ሥጋ አማካይነት የሚተላለፉ በሽታዎች በጥቂት ቀናት ውስጥ በግልጽ የሚታዩ እንደ የአባለዘር ብልቶች መቁሰል፣ ከአባለዘር ብልቶች ላይ የሚወጣ ፈሳሽ የመሳሰሉትን ምልክቶች ያስከትላሉ። በኤች አይ ቪ እንደ ተያዙ ግን እንደዚህ ያሉ

የኤች አይ ቪ ቫይረስ በደማቸው ከሚገኝ ዐሥር ሰዎች ዘጠኙ ቫይረሱ እንዳለባቸው አያውቁም

ቶሎ የሚከሰቱ ምልክቶችን እናይም።

ኤች አይ ቪ ካለባቸው ዐሥር ሰዎች ዘጠኙ ቫይረሱ እንዳለባቸው ዐያውቁም። አብዛኛዎቹ ይህ በሽታ እንዳለባቸው የሚያውቁት በኤድስ ሳቢያ በሚመጡ በሽታዎች መታመም ሲጀምሩ ብቻ ነው። እነዚህ በሽታዎች ታማሚዎቹ በኤች አይ ቪ እንደተያዙ ዶክተሩ እንዲጠረጥር ስለሚያደርጉ ለማረጋገጥም የደም ምርመራ እንዲያደርጉ ማዘዝ ያስችለዋል። ነገር ግን ግለሰቦቹ ከኤች አይ ቪ ጋር መኖር ከጀመሩ ዓመታት ተቈጥረዋል።

1. የመደበኛ ጊዜ (ዊንዶው ፔሬድ)

አንድ ሰው በኤች አይ ቪ በተያዘበት በመጀመሪያው ጊዜ፣ በሽታው እንዳለበት የሚጠቁም ይሄ ነው የሚባል ምንም ዓይነት ምልክት ሳይገኝበት ይችላል። አንዳንዶች ቫይረሱ ወደ ሰውነታቸው ከገባ ከጥቂት ቀናት በኋላ፣ መጠነኛ ትኩላትና ከወባ በሽታ ጋር የሚመሳሰሉ ምልክቶች ሊታይባቸው ይችላል፤ ሆኖም እነዚህ ምልክቶች ወዲያውኑ ይጠፋሉ። አብዛኛዎቹ ሰዎች ቫይረሱ በተላለፈባቸው ሰሞን የሚታወቃቸው ምንም ዓይነት በሽታም ሆነ ምልክት የለም።

ከመጀመሪያው ቫይረሱ ወደ ሰውነት ከገባ በኋላ እስከ 3 (ሦስት) ወራት ዕልፎ ዕልፎም እስከ ስድስት ወራት ድረስ ባሉት ጊዜያት የሚደረጉት የኤች አይ ቪ ምርመራ ውጤቶች ኤድስ የሌለባቸው መሆኑን

ሊያመለክቱ ይችላል። ለዚህ ምክንያቱ በምርመራው ጊዜ በሽታው መኖሩን ለመጠቀም የሚያስችሉ በቂ የሰውነት መከላከያ ሕዋሶች ገና ስላልተደራጁ ነው። የደም ምርመራው ውጤት ኤች አይ ቪ መኖሩን አመልካች (ፖዘቲቭ) ነው ከማለቱ አስቀድሞ ያለው ጊዜ «የመደበኛ ጊዜ» «ዊንዶው ፔሬድ» ተብሎ ይጠራል። የመደበኛ ጊዜ ወይም ዊንዶ ፔሬድ ለሌሎች ሰዎች እጅግ ዐደገኛ ወቅት ነው። ምክንያቱም ኤች አይ ቪ በደሙ የተገኘበት ግለሰብ የኤች አይ ቪ ምርመራ ውጤቱ ኤች አይ ቪ አልባ «ኔጌቲቭ» የሚል በመሆኑ፣ ሰውዬው ወይም ሴትየዋ በግብረ ሥጋ ግንኙነትም ሆነ ደምን በመስጠት አማካይነት ወደ ሌሎች ሊያስተላልፉ ይችላሉ። በመደበኛ ጊዜ ያሉ ሰዎች በአንድ ጠብታ ደም ውስጥ 50,000 እና ከዚያም በላይ የሚሆን የኤች አይ ቪ ቫይረስ ይኖራቸዋል። የመደበኛ ጊዜ «ዊንዶ ፔሬድ» በተለይም ደም ለሚለገላቸው ሰዎች አደገኛ ጊዜ ነው። ምክንያቱም የለጋሹ ደም ሲመረመር ከኤች አይ ቪ ነጻ ነው፤ ነገር ግን ያን ደም የሚቀበሉትን ሰዎች ለሞት የሚያበቃ ይሆናል።

2. ከበሽታው ምልክቶች ነጻ የመሆን ጊዜ

የግለሰቡ የኤች አይ ቪ ምርመራ ውጤት በሽታው መኖሩን ወደሚያመለክት ደረጃ ሲደርስ የመደበኛ ጊዜ (ዊንዶ

የአንድን ሰው የውጭ ገጽታውን አይቶ ኤድስ እንዳለበትና እንደሌለበት ማወቅ አይቻልም

ፔሬድ) እንደሚባለው ተናግረናል። ውጤቱ ኤች አይ ቪ አለበት «ፖዘቲቭ» የሚል ቢሆንም እንኳ ግለሰቡ ቫይረሱ በሰውነቱ ውስጥ መኖሩ አይታወቀውም። በዚህ ደረጃ ላይ የሚገኙ ሰዎች የኤች አይ ቪ የደም ምርመራ እስካላደረጉ ድረስ ቫይረሱ እንዳለባቸው ፈጽሞ አይጠረጥሩም። ኤች አይ ቪ ደሙ ውስጥ ከገባበት ጊዜ አንስቶ ከ2-10 ዓመት ድረስ ከኤች አይ ቪ ጋር የሚኖረው ሰው ምንም ምልክት አይታይበትም፤ ነገር ግን የኤች አይ ቪ ቫይረስን ወደ ሌሎች ሰዎች ሊያስተላልፍ ይችላል። ይህ ከምልክት ነጻ የመሆን ጊዜ (አሲምፕቶማቲክ) ነው። ሰውየው ጤናማና ንቁ ይመስላል። ብዙ ሰዎች ጤናማ ከሚመስሉ ግለሰቦች ጋር የግብረ ሥጋ ግንኙነት ቢፈጽሙ ኤች አይ ቪ እንደማይዛቸው ያምናሉ። ነገር ግን እጅግ ተላላቅ ነው። ሰዎችን በመመልከት ማን ከኤድስ ጋር እንደሚኖር ማወቅ አይቻልም። መፈክሩ እንደሚለው ኤድስ በፊት ገጽታ አይታወቅምና።

3. የበሽታው ምልክት የሚታይበት ጊዜ

ከረጅም ጊዜ በኋላ በአብዛኛው ከብዙ ዓመታት በኋላ፣ ከኤች አይ ቪ ጋር የሚኖረው ሰው እንደ ድካም፣ ትኩሳት፣ ተቅማጥ፣ ሳል፣ ጉልቶ የሚታይ ፍርንትት፣ የክብደት መቀነስ፣ የቁዳ ላይ ሽፍታ፣ የአፍ መቁሰል ወይም በሴቶች የአባላዘር ብልት ላይ መቁሰል

የመሳሰሉትን ምልክቶች ማየት ይጀምራል። ይህም ግለሰቡ የበሽታው ምልክት ወደሚታይበት ደረጃ ደርሷል ማለት ነው። ሰውየው ብዙ ጊዜ ክሊኒክ ወይም ሆስፒታል ሄዶ ለወባ፣ ለተኩሳት፣ ለተቅማጥና ለሳል ሕክምና መከታተል ጀምሮ ይሆናል።

አጋጣሚን በመጠቀም የሚጉዱ ብዙ በሽታዎች በዚህ ጊዜ ወደ ሰውየው አካል ውስጥ ይገባሉ። ከኤች አይ ቪ ነጻ የሆነ ጤናማ ሰውነት እንደነዚህ ያሉትን በሽታዎች ያለ ምንም መድኃኒት ተዋግቶ ራሱን መከላከል ይችላል። የአንድ ሰው የሰውነት መከላከያዎች ደካማ በሚሆኑበት ጊዜ ግን እነዚህ በሽታዎች ወደ ሰውነት ገብተው ግለሰቡ እንዲታመም ለማድረግ ዕድል ያገኛሉ። ዶክተሮች እነዚህን በሽታዎች «አጋጣሚ ተጠቃሚ» በሽታዎች ያሏቸው ከዚህ የተነሣ ነው። ከኤች አይ ቪ ጋር የሚኖሩ ብዙ ሰዎች ጤናማ የሰውነት ቆዳ አይኖራቸውም። ከባድ ተቅማጥና የአፍ ውስጥ ቀሰል አጋጣሚውን ተጠቃሚ ከሆኑት በሽታዎች ውስጥ ሁለት ምሳሌዎች ናቸው። የበሽታው ምልክት በሚታይበት ጊዜ የሚኖሩ ሰዎች የማያቋርጥና ደጋግሞ የሚያገረሽ ትኩሳት ሊኖራቸው ይችላል።

የሳምባ ነቀርሳ (T.B) የሰውነት በሽታን የመከላከል ዐቅም በተዳከመባቸው ሰዎች በብዙዎቹ ላይ የሚከሰት በሽታ ነው። የሳምባ ነቀርሳ ጤናማ በሽታን የመከላከል ሥርዓት ያላቸውንም ሰዎች ሊያጠቃ ይችላል። ነገር ግን ይህ በሽታ ኤች አይ ቪ የመከላከያ ሥርዓታቸውን

ባዳክመባቸው ሰዎች ላይ ይበልጥ የጠነከረና አዘውትሮ የሚታይ ይሆናል። የሳምባ ነቀርሳ መድኃኒት ኤች አይ ቪ የሌለባቸውንና ቫይረሱ ኖሮባቸው ወደ ኤድስ ደረጃ ያላደገባቸውን ብዙ ሰዎች ይፈውሳል። ከኤድስ ጋር የሚኖሩ ሰዎች፣ የሳምባ ነቀርሳን ሕክምና በመከታተል ሊታገሉት ይችሉ ይሆናል፤ ነገር ግን አይድኑም።

በዚህ ደረጃ ላይ ከሚታዩት የተለመዱ የኤች አይ ቪ ምልክቶች ጥቂቶቹን በአጽንዖት እንመልከት፡-

➤ እርሾ መሰል ቊሰሎች፤ ይህ በአፍ ውስጥ የሚያመረቅዝ ቊሰል ነው። ነጭ ወተታማ ቀለም ያለው ሲሆን፣ በግለሰቡ አፍ ወይም ጉሮሮ ውስጥ እንደ ልብስ ልጥፍ የሚል ነገር ነው። ሕመሙም በጣም የሚያሠቃይ ነው። ይኸው እርሾ መሰል ነገር በሴቷ ብልት ላይ የሚያምና የሚያሳክክ ቊሰልን ያስከትላል። እርሾ መሰል ቊሰል የኤች አይ ቪ ቫይረስ ባለባቸው በብዙ ሰዎች ላይ ይገኛል። ደግሞም እንደዚህ ያሉት እርሾ መሰል ቊሰሎች ከስድስት ወር በታች ባሉ ጤናማ ሕፃናትና የፀረ ተሕዋስያን መድኃኒት በቅርብ ጊዜ በወሰዱ ሰዎች አፍ ውስጥ ይታያሉ። በሴት አባላ ዘር ውስጥ የሚታየው እርሾ መሰል ቊሰል ኤች አይ ቪ በሌለባቸውም ሴቶች ላይ ሊታይ ይችላል።

➤ የማያቋርጥ ሳል፤ ሳምባ ነቀርሳ ወይም ሌላ

የደረት አካባቢ መቊሰል፤ ይህን ችግር ሊያስከትል ይችላል።

➤ መካከለኛ (መጠነኛ) የሰውነት ድካም፤ በርግጥ፣ ብዙ በሽታዎች የድካም ስሜት ሊያስከትሉ ይችላሉ። የሰውነት ድካም በራሱ የኤድስ በሽታ ለመኖሩ ምልክት አይደለም። ነገር ግን ኤች አይ ቪ ኤድስ ያለበት ሰው ንይሉ ሊቀንስ እና ብዙውን ጊዜ ጤንነት ላይሰማው ይችላል።

➤ የማያቋርጥ ትኩሳትና የሌሊት ላብ፤ ሌሎች በሽታዎች እንደሚያደርጉት ሁሉ ሳምባ ነቀርሳም የሌሊት ላብ መንስኤ ሊሆን ይችላል።

➤ የምግብ ፍላጎት ማጣት፤ ያለ ጥርጥር አንዳንዶቹ የአፍ መቊሰል የመሳሰሉት የኤድስ ውጤት የሆኑ ነገሮች፣ ኤድስ ያለባቸው ሰዎች የምግብ ፍላጎታቸው እንዲቀንስ አስተዋጽኦ ሊያደርጉ ይችላሉ። በርግጥ የምግብ ፍላጎት መቀነስን የሚያስከትሉ ብዙ ነገሮች ይኖራሉ። እነርሱም ሌሎች በሽታዎች፣ ጭንቀት፣ ሐዘን፣ ድካም ጥሩ ምግብ አለማግኘትን ያጠቃልላሉ።

➤ የማያቋርጥ የቄዳ ሽፍታ፤ ይህ ሽፍታ አብዛኛው የሰውነት ክፍል የሚሸፍንና ብዙውን ጊዜ የሚያሳክክ ነው። ቄዳው ሥጋን በጭቆ ስለሚላጥ የሰውየው መልክ እንዲለወጥ ያደርጋል።

- የሚያዥ ቁሳል፤ የእዥ ቫይረስ (ሕዋስ) በአፍ ውስጥ ወይም በአባላ ዘር አካባቢ የሚያሠቃይ ቁስል ያስከትላል። ጤናማ ሰዎችም በእንዲህ ዐይነቱ ሕመም ሊጠቁ ይችላሉ። ሆኖም ሰውነታቸው በሽታውን የመቋቋም ንይል ስላለው ከጥቂት ቀናት በኋላ ይደርቅላቸዋል። እንዲህ ያለው ቀሰል ብዙውን ጊዜ በጤናማ ሰዎችም ላይ ተደጋግሞ ሊመጣ ይችላል።
- ሺንግላስ፤ ይህ በቫይረስ አማካይነት የሚመጣ በሽታ ሲሆን፤ የሚያምና አንዳንድ ጊዜም ከፊት ያሉ ቀሰሎች ያሉት ነው፤ በአብዛኛው በአንድ የሰውነት ክፍል ላይ ብቻ ይወሰናል። በአፍሪካ ውስጥ፤ ይህ በሽታ ዐሥር በመቶ በሚደርሱ የኤድስ ሕመምተኞች ላይ ይገኛል።
- አባጭ ፍርንትት (አጢዎች)፤ አባጭ በተለይም በብብት እና በብሽሽት ውስጥ በተጨማሪም በአንገት አካባቢ ሊወጣ ይችላል። እንደዚህ ያሉ እብጦቶችን የሚያስከትሉ ሌሎች ብዙ ምክንያቶች አሉ።⁸

⁸HOW Case Definitions for AIDS surveillance in Adults and Adolescents. *Weekly Epidemiological Record* 69(37):273-5, 1994, and 1993 Revised Classification System for HIV Infection and Expanded Surveillance Case Definition for AIDS among Adolescents and Adults. *MMWR Recomm. Rep* 41 (rr-17):1-19,1992.

እንደዚህ ያሉ ምልክቶች የሚታዩበት ጊዜ (ሲምፕቶማቲክ ፔሪድ) የኤድስ በሽታ በሰውነት ውስጥ ሙሉ በሙሉ ከመጀመሩ በፊት ለብዙ ዓመታት ሊቀጥል ይችላል። ከኤድስ በፊት ያለው ጊዜ ርዝማኔ የሚወስኑት ግለሰብ አስፈላጊ መድኃኒቶችን በተለይም ልዩ ልዩ ቀሰሎችን የሚያስወግዱ መድኃኒቶችን ለመግዛት ገንዘብ ማግኘቱ፤ በሚገባ መመገቡ እና በጤናማ ሁኔታ መኖሩ የመሳሰሉት ጉዳዮች ናቸው። ስለ በሽታው ምልክት በሚታይበት ጊዜና በመጨረሻው ማለትም ሂደቱ ወደ ኤድስ በሚለወጥበት ጊዜ መካከል ይህ ነው የሚባል የጉላ መለያ መስመር የለም።

4. ኤድስ

ኤድስ የበሽታ ምልክቶችና ፍንጮች ጥርትም ነው ብለን የተናገርነውን ታስታውሳላችሁ። እስከዚህ ደረጃ እስከሚደርስ ድረስ ግለሰቡ የኤች አይ ቪ ቫይረስ ተሽካሚ ነው። የኤች አይ ቪ ምርመራ ውጤቱ ቫይረሱ እንዳለበት ያመለክታል፤ ነገር ግን የበሽታው ምልክቶች የ«አጋጣሚ ተጠቃሚ» በሽታዎች መምጣትና መሄድ ስለሚከተሉ በመደበኛነት አይቆዩበትም። አሁን፤ በመጨረሻው ደረጃ ላይ፤ ችግሩና ሕመሙ እየጨመረ ይሄዳል። በሽታው እየበረታ በሄደ ቀጥር ግለሰቡ የአልጋ ቁራኛ እየሆነ ይመጣል። በዚህን ጊዜ ኤድስ አለበት ይባላል፤ በኤድስ በሽተኛነትም ይታወቃል። ሰውዬው ኤድስ ደረጃ ደርሶ

የሚቆይበት ጊዜ ዐጭር ነው። የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒት ካልተጠቀመ በስተቀር መቆየት የሚችለው ከአንድ ዓመት ላነሰ ጊዜ ብቻ ነው።

ከላይ እንደተጠቀሰው የበሽታው ምልክቶች በሚታዩበት ጊዜና ኤድስ ደረጃ ላይ ከደረሱ በኋላ ባለው ጊዜ መካከል ይህ ነው የሚባል የጉላ መለያ መስመር የለም። አንዳንድ የበሽታው ምልክቶችና ፍንጮች ወደ ኤድስ ደረጃ ከመድረሱ አስቀድሞ ሊታዩ ይችላሉ። ራስን በእንክብካቤ ከመጠበቅ የተነሣ በኋላ መመለሳቸው እንደተጠበቀ ሆኖ ለተወሰኑ ጊዜያት የመሻሻል ወይም የመጥፋት ሁኔታ ሊታይ ይችላል።

የኤድስ ምልክቶች (ፍንጮች)

ኤድስ በብዙ መልክ ሊታይ ይችላል። የሠለጠነ ዶክተር እንኳ አንድ ሰው ኤድስ ያለበት ወይም የሌለበት መሆኑን ተራ ምርመራ በማድረግ ብቻ ሊያውቅ አይችልም። እንደ ሳንባ ነቀርሳና ካንሠር ያሉ በሽታዎች ከኤድስ ጋር ተመሳሳለው ሊታዩ ይችላሉ። ለዚህ ነው ግለሰቡ እኛ አይ ሺ እንዳለበት ለማረጋገጥ የደም ምርመራ መደረግ ያለበት። አንዳንድ ምልክቶች፣ በእኛ አይ ሺ የተያዘው ሰው ኤድስ ደረጃ መድረሱን ቢያሳዩም የደም ምርመራ ማድረጉ አስፈላጊ ነው። ምልክቶቹም ቀጥሎ ያሉት ናቸው።

➤ ከአንድ ወር በላይ የሚቁይ (የሚዘልቅ)

የማያቋርጥ ትኩሳት

- ከመጠን በላይ ክብደት መቀነስ፣ ይኸውም ከዐሥር በመቶ በላይ ክብደት መቀነስ
- ከአንድ ወር በላይ የሚዘልቅ የማያቋርጥ ተቅማጥ
- ከፍተኛ የሰውነት ድካምና አብዛኛውን ጊዜ በአልጋ ላይ መቁየት

አንዳንድ በኤድስ ምክንያት የሚመጡ ተደራቢ በሽታዎች ቀድሞ የበሽታው ምልክት ከሚታይበት ጊዜ ይልቅ ይጠነክራሉ። ለምሳሌ፣ እንደ ልጋግ ያለው ነጭ ቁስል ከአፍ ተነሥቶ ወደ ታች ምግብ ከአፍ ወደ ጨንፈ የሚያልፍበትን መንገድ ሁሉ ሊያሰብስ ወይም የጉሮሮ የአየር ቧንቧን ሊያዳርስ ይችላል። እንደዚሁም የሳንባ ነቀርሳ ከሳንባዎች ወደ ሌሎች የሰውነታችን ክፍሎች ይሠራጫል። እስከዚህ ደረጃ ድረስ፣ ሰውነት በመጠኑም ቢሆን ቁስላትን ሲከላከል ሊቆይ ይችላል። አሁን ግን የሰውነት መከላከያዎች እየተዳከሙ ስለሚሄዱ በሽታው እያየለ ይመጣል።

ሌሎች የኤድስ ምልክቶች እንደ ቁዳ ካንሰር ያሉት ሲሆን፣ ይህም በቅድሚያ በባት ላይ ነው የሚታየው። ሌሎቹ ያልተለመዱ ሕመሞች ኒሞሲስቲስ ካሪኒ ኒሞኒያ (PCP) እና ሳይቶሚጋሎ ቫይረስ (CMV) የተባሉ የደረት መቀላቀልን የሚያስከትሉ ናቸው። ሳይቶሚጋሎ ቫይረስ አንጉልን፣ ዐይንን እና ሌሎች የሰውነት ክፍሎችን

ይነካል፤ ይህም ዕውርነትንና ሌሎች ነርቭ ነክ ችግሮችን ሊያስከትል ይችላል። የቊሳል ማመርቀዞች ወይም የጭንቅላት ካንሰር ለመንቀሳቀስ፣ ለመራመድ ወይም በደምብ ለመናገር ያለመቻል ወይም ሌሎች የነርቭ ችግሮችን ያስከትላሉ።

ከተጠቀሱት ከእነዚህ ችግሮች አንዱም ርግጠኛ የኤድስ በሽታ ምልክት አለመሆኑን ማወቅ በጣም አስፈላጊ ነው። ዶክተሩ ወይም የጤና ባለሙያው እነዚህን ሁኔታዎች ካየ በኋላ በሽተኛው እንዲመረመር ማድረግ አለበት። ምንጊዜም ቢሆን፣ የዶክተሩን የኤች አይ ቪ የምርመራ ውጤት ለማረጋገጥ በቤተ ሙከራ ውስጥ የደም ምርመራ መደረግ አለበት። ሳይረጋገጥ አንድ ሰው ኤድስ አለበት ብሎ ወራ መንዛት ከሕግ አንፃር የሚያስጠይቅ ስለሆነ ጥንቃቄ ማድረግ ተገቢ ነው። በከፍተኛ ደረጃ ክብደታቸውን የቀነሱ ብዙ ሰዎች ኤድስ ላይኖርባቸው ይችላል። የቂዳ ችግር፣ ሳንባ ነቀርሳና ካንሰር ያለባቸው ብዙ ሰዎች ኤድስ የለባቸውም። ስለዚህ ዘለን እንዲህ ነው ብለን ወደ መደምደም ወይም ወደ አሉባልታው መሄድ የለብንም። ኤድስ የግል ጉዳይ ነውና።

የቤተ ሙከራ ምርመራ፣ በሕይወት ፍጻሜ አካባቢ ኤች አይ ቪን የሚዋጋው በሽታ ተከላካዩ የሰውነት ኬሚካል ጨርሶውኑ እንደማይኖር የታወቀ ነው። ምክንያቱም የሰውነት በሽታን ተከላካይ ሥርዐት እነዚህን ኬሚካሎች ለማምረት የሚያስችል ዐቅም ስለማያገኝ ነው።

በአንዳንድ ቦታዎች የሚደረገው ምርመራ በግለሰቡ ደም ውስጥ ምን ያህል የ«CD4» ሴሎች እንደሚገኙ ለማወቅ ያስችላል። የ«CD4» ቁጥር ከ200 የሚያንስ ከሆነ የግለሰቡ በሽታ «ኤድስ» ወደተባለው የኤች አይ ቪ የመጨረሻ ደረጃ ደርሷል ማለት ነው (ኤድስ አለበት) ማለት ነው። ኤድስ ያለባቸው ሰዎች ሕመሙ እየጠናባቸው ሲሄድ ግብረ ሥጋ ግንኙነት የመፈጸም ፍላጎታቸው እየደከመ ይመጣል። ይሁን እንጂ በዚህ ደረጃ ላይ ሆነው የግብረ ሥጋ ግንኙነት የሚፈጽሙ ሰዎች በከፍተኛ ደረጃ ቫይረሱን ወደ ሌሎች ያስተላልፋሉ። የ«CD4» ሴሎች ቊጥራቸው በጣም አነስተኛ ሆኖ በውስጣቸው የሚገኙት ቫይረስ ቊጥር ግን እጅግ ከፍተኛ ነው። የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒት ካልተጠቀመ በስተቀር እዚህ ደረጃ ከደረሰ በኋላ፣ ግለሰቡ በአብዛኛው በአንድ ወይም በሁለት ዓመት ውስጥ ይሞታል። በዚህ ደረጃ ላይ እያለ አጋጣሚ ተጠቃሚ በሽታዎችን ለማስወገድ የሚደረገው ሕክምና ያን ያህል ጠቀሜታ ስለሌለው ሕመሙ ይቀጥላል። የሰውነት በሽታን የመከላከል ሥርዐት ይጠፋል። አብዛኛውን ጊዜ ስለ አሟሟቱ ሁኔታ ሲነገር፣ መንስኤው ኤድስ ስለመሆኑ አይጠቀስም። ነገር ግን ከዚህ ይልቅ የሚነገረው በሳንባ ነቀርሳ፣ በተቅማጥ፣ በተስቦ ወይም በወባ ምክንያት እንደሞተ ነው።

በሽታው ፈጥኖ ወደ ኤድስ ደረጃ እንዳይደርስ የሚያደርጉት ምክንያቶች፡-

በቫይረሱ ከመያዝ በፊት ያለው የጤንነት ሁኔታ

ግለሰቡ በኤች አይ ቪ ከመያዙ አስቀድሞ በሙሉ ጤንነት ላይ የሚገኝ ከሆነ፣ ቫይረሱ በሰውነት ውስጥ የሚገኘውን በሽታን የመከላከል ሥርዐት ለማጥቃት የሚያደርገው እንቅስቃሴ አዝጋሚ ስለሚሆን፣ ግለሰቡ ረጅም ጊዜ ሊኖር ይችላል።

አጋጣሚ ተጠቃሚ በሽታዎችን ማከምና መከላከል

ወደ ሰውነት ዘልቀው ለሚገቡ ለማናቸውም ዐይነት በሽታዎች የተሟላ ሕክምና ማድረግ፣ ኤች አይ ቪ በደሙ ያለበት ሰው ጤናማ ሆኖ እንዲቆይና ረዘም ያለ ጊዜ እንዲኖር ይረዳዋል። አብዛኛውን ጊዜ በሽታን ፈጥኖ አለማከም ራስን ለመንከባከብ ካለመፈለግ የተነሣ የሚደረግ ሳይሆን በገንዘብ እጦት ምክንያት የሚከሰት ነው። ቤተ ሰብና ቤተ ክርስቲያን ለሕክምና የሚያስፈልገውን ገንዘብ መርዳት ይችላሉ። አንዳንድ ጊዜ ሰዎቹ ተስፋ ስለሚቆርጡ፣ ስለሚያዝኑ ወይም ስሜታቸው ስለሚጎዳ መታከም ሳይፈልጉ ይችላሉ። ቤተ ሰብና የቤተ ክርስቲያን አባላት የሚያስፈልጋቸውን ክብካቤ እንዲያገኙ በማበረታታትና በማጽናናት ሊረዷቸው ይችላሉ። እንደዚህ ያለው ርዳታ እና ማበረታታት ከኤች አይ ቪ ጋር

የሚኖረው ሰው ዕድሜው እንዲረዝምና በጤንነት እንዲቆይ አስተዋጽኦ ያደርጋል።

የመከላከል ሥርዐቱ ከተዳከመ፣ ዶክተሮች አንዳንድ በሽታዎችን ለመከላከል የሚያዙት፣ ፀረ ተሕዋስያን መድኃኒቶችን ነው። ለምሳሌ፣ ኮትሪሞክላዞል⁹ የተባለ በርካሽ ዋጋ የሚገኝ መድኃኒት በቀን አንድ ጊዜ ቢወስድ አንዳንድ አጋጣሚ ተጠቃሚ በሽታዎችን ሊከላከል ይችላል። ይህም ዶክተሮች ለብዙ ከኤች አይ ቪ ጋር ለሚኖሩ ሰዎች የሚያዝኑት መድኃኒት ነው። እንደዚህ ያለ ቀላል የመከላከል ርምጃ መውሰድ ለበሽተኛው ከሁለት እስከ ሦስት ዓመት ዕድሜ ሊጨመርለት ይችላል።

የአመጋገብ ሁኔታ

ጥሩ አመጋገብ በርግጥ ከኤች አይ ቪ ጋር የሚኖሩ ሰዎችን ዕድሜ እንደሚያሻሽል ግልጽ ነው። ጤናማ ምግቦችን በመመገብ ለረጅም ጊዜ በጤንነት ሊቆዩ ይችላሉ። ይህም በማሸላ፣ በዳጉላ፣ በበቆሎ፣ በሩዝ፣ በድንች ወይም በስኳር ድንች ውስጥ ከሚገኘው ስታርች (ሙቀት ሰጭ ምግብ) ጐን ለጐን ፕሮቲን ማዕድናት እና ቫይታሚኖችን የሚያስገኙ ምግቦችን መመገብ ያስፈልጋቸዋል። ሰውነትን የሚገነባው ፕሮቲን በሥጋ፣ በአሳ፣ በዶሮ፣ በእንቁላል፣ በባቄላ፣ በአተር፣ በምስር፣

⁹Septin or Bactrim

በሽንብራ ውስጥ ይገኛል። ካሮትና ቲማቲም የመሳሰሉት ትኩስ ፍራፍሬዎችና አትክልቶች በተለይ በቫይታሚኖች የበለጸጉ ናቸው። እንደ ፓፓያ፣ ሙዝ ወይም ማንጐ ያሉ ለስላሳ ፍሬፍሬዎች በምግብ መፍጨት ሂደት ውስጥ ያግዛሉ። ልዩ ልዩ ዐይነት ምግብ መመገብ አስፈላጊ ነገር ነው። እነዚህን ልዩ ልዩ ምግቦችን በተመጣጣኝ ሁኔታ የሚመገቡ ሰዎች በዋነኝነት ጎይል (ሙቀት) ሰጪ ምግቦችን ብቻ ከሚመገቡት የበለጠ ጤናማ ሆነው መቁየት ይችላሉ። ጉዳሪ ውሃ በብዛት መጠጣትም በጣም አስፈላጊ ነው።

ሁለት በኤድስ የተያዙ ሰዎች አንዱ የሌላውን ዕድሜ ሊያሳጥሩ ይችላሉ

አስተያየት፦ በፍጥነት ወደ ኤድስ ደረጃ በማደግ ውስጥ ያሉትን ቫይረሶች ብዛት በተመለከተ ጥቂት ነገሮችን ሰርዜአለሁ። በእውነትነት ላይ የተመሠረቱ መሆናቸው ስለሚያጠራጥር በማናቸውም መንገድ ከጉዳዩ ጋር የተገናኙ ጠቃሚ መረጃዎች አይደሉም።

ኤች አይ ቪ ያለባቸው ጥንዶች እርስ በርስ የግብረ ሥጋ ግንኙነት መፈጸማቸውን አዘውትረው ቢቀጥሉ በበለጠ ዕድሜያቸውን ሊያሳጥረው እንደሚችል አንዳንድ መረጃዎች ይጠቁማሉ። ለዚህ ምክንያቱ አንዱ ወደ ሌላው ልዩ ልዩ ዐይነት ቫይረስ ሊያስተላልፍ ስለሚችል

ነው።¹⁰ ከእነዚህ ልዩ ልዩ ዐይነት ቫይረሶች አንዳንዶቹ በብዛት የ«CD4» ሴሎችን የሚደመስሱ ወይም በሕክምና የሚሰጡ መድኃኒቶችን የመቋቋም ችሎታቸው ከፍተኛ ሊሆን ይችላል። ባልና ሚስት ሁለቱም በቫይረሱ የተያዙ ከሆኑ እርግዝናንና ለሌሎች ተጨማሪ ቫይረሶች መጋለጥን ለማስወገድ ግብረ ሥጋ በሚፈጽሙበት ጊዜያት ሁሉ ባለማቋረጥ ኮንዶም ቢጠቀሙ ይመረጣል።

የግል ክብካቤ

ከኤች አይ ቪ/ኤድስ ጋር ለሚኖሩ ሰዎች የግል ጉዳሪና መጠበቅ አስፈላጊ ነው። ከተጻፉ በኋላ እጆቻቸውን ጧትና ማታ በደምብ መታጠብ ያስፈልጋቸዋል። ሲጋራ ማጨስንና አልኮል መጠጣትን ትተው ብዙ እረፍት መውሰድ ይገባቸዋል። በሳንባ ነቀርሳ፣ በጉድፍ ወይም በኩፍኝ ከተጉዱ ሰዎች መራቅ አለባቸው። በተጨማሪም በሐዘንና በተስፋ መቁረጥ ስሜት ውስጥ ገብተው የሞት ጊዜያቸውን ከሚጠባበቁ

¹⁰ከአንዱ ዐይነት የኤች አይ ቪ ቫይረስ የተያዘ ሰው ሁለተኛው ዐይነት ቫይረስም ሊተላለፍበት ይችላል። ይህም ተጨማሪ ጥቃት (Super-infection) ይባላል። በቫይረሱ በተጉዳ ሰው ሰውነት ውስጥ አዳዲስ ዐይነት ዝርያ ያላቸው ቫይረሶች በየዕለቱ ይፈጠራሉ። ሁለት ሰዎች ከጅምሩ አንድ ዐይነት ቫይረስ ቢኖራቸውም የአንዱ ወደ ከፋው ዐይነት ተሽጋግሮ ወደ ሌላው ሰው ሊተላለፍ ይችላል።

ይልቅ በሥራ ቢጠመዱ ለመንፈሳቸው መታደስና ለአዕምሮአቸው ጤንነት በጣም ጥሩ ነው።

ለውይይት የቀረቡ ጥያቄዎች

1. ክርስቲያኖች የኤች አይ ቪ/ኤድስን ችግር የግብረ ገብነት ጉዳይ ብቻ አድርገው ከመመልከት ይልቅ የጤንነትም ጉዳይ አድርገው ማየት እንዳለባቸው ታስባላችሁ? ለምን ማሰብ አለባቸው? ወይም ለምን ማሰብ የለባቸውም?
2. በአካባቢያችሁ በሚነገሩ ቋንቋዎች የኤድስ መጠሪያ የሆኑ ሌሎች ስሞች አሉ? ብዙ ስሞች የኤድስን አስፈሪ ገጽታ የሚገልጹት ለምን ይመስላችኋል?
3. አጥቢያ ቤተ ክርስቲያናችሁና ማኅበረሰቡ በኤች አይ ቪ መያዝ በውጫዊ አካል ላይ የማይታይ ስለመሆኑ ሌሎችን ለማስተማር ምን ማድረግ እንደሚችሉ ተወያዩበት።
4. ከዓመታት በኋላ ሕመምና ሞት የሚያስከትሉ ምርጫዎችን ከማድረግ ይልቅ ጥሩ ውጤት የሚያስገኙ ምርጫዎችን ዛሬ እንድንመርጥ እርስ በርሳችን በተለይም በአጥቢያ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ምን ማድረግ እንችላለን ብላችሁ ታስባላችሁ?

ለቤተሰቦቼ የምመኛቸው ነገሮች ነበሩኝ ...

«ባሌ ሰውነቴን እንዲነካ የፈቀድሁለት የመጀመሪያው ሰው ነው።»

ሣራ ተዝለፍልፋ ወንበር ላይ ተቀምጣለች፤ የእኔን ዐይኖች ፊት ለፊት መመልከት ስላልደፈረች ወለሉን እያየች ነው።

«ሣራ ታሪክሽን ንገራኝ። ምንድነው የደረሰብሽ? ምን እንደደረሰብሽ ማወቅ ስለምፈልግ የደረሰብሽን ነገር ሁሉ በግልጽ ንገራኝ»

«የግባሁት በ26 ዓመቴ ሲሆን የባለቤቴ ዕድሜ 36 ነበር። ሁለታችንም የአንድ መንደር ነዋሪዎች ነበርን። እኔ ካቶሊክ በመሆኔ ቤተ ክርስቲያን እንዳስተማረችኝ ራሴን በንጽሕና ለባለቤቴ ጠብቄ ቁየሁ። ባሌ ሰውነቴን እንዲነካ የፈቀድሁለት የመጀመሪያው ሰው ነው።

እ.ኤ.አ. «በ1996፣ ባሕላዊ ጋብቻ ፈጸምን፤ ከጥቂት ቀን በኋላም በቤተ ክርስቲያን ሥርዐት ተጋባን። ከተጋባን ብዙም ሳይቁይ ባለቤቴ ታመመ። ወደ ሆስፒታል ስንሄድ የሳንባ ነቀርሳ በሽታ ነው አሉን። እኔም ስመረመር የሳንባ ነቀርሳ እንዳለብኝ ተነገረኝ። ሁለታችንም ለዚህ በሽታ ሕክምና አደረግን።

እ.ኤ.አ. «በ1997፣ አረገዝኩና ትንሿ ልጃችን ተወለደች። ነገር ግን ሕፃኗ ሁል ጊዜ ስለምትታመም ሰውነቷ የመነመነ ነበር። እንደዚህ ሰውነቴ የከላ ሕፃን ከዚህ ቀደም አይቼ አላውቅም። እድገት ልታሳይ አልቻለችም።

እ.ኤ.አ. «በ1998 ባሌ በጣም ታመመና ሞተ። ያን ጊዜ ለባለቤቴ ሕመምና ሞት መንስኤ የሆነው ነገር ምን እንደ ሆነ አላውቅሁም። ከአንድ ወር በኋላ ትንሿ ልጅም ሞተች። አሁንም የልጄ ሕመም ምን እንደ ሆነና ለሞት የዳረጋት ምን እንደነበረ አላውቅሁም።

«ወደ ወላጆቼ ቤት ተመልሼ ሄድኩ፤ ከዚያ በኋላ በትልቅ ወንድሜ ሱቅ ውስጥ እየሰራሁ እርሱን መርዳት ጀመርኩኝ። እኔ ከባሌ በስተቀር ከማንም ወንድ ጋር ግብረ ሥጋ ግንኙነት አልፈጸምሁም»

«በጣም አዝናለሁ ሣራ ያጋጠመሽ ነገር በጣም አስቸጋሪ ነበር» አልኳት።

እርሷም ለመጀመሪያ ጊዜ ቀና ብላ በማየት «አዎ» «በጣም አስደንጋጭ ነበር» አለች።

«በዚህ በ2002 ዓ.ም. (እ.ኤ.አ) እንደዚህ ያለው የሚያሳክክ ሽፍታ በሰውነቴ ሁሉ ላይ መታየት ጀመረ። ሌሊት መተኛት አልቻልንም። ሁሉም ሰው ይህ ሽፍታ ከምን እንደመጣ ይጠይቀናል።

ሣራ ጉርድ ቀሚሷን ወደ ላይ ሰብስባ ቊስሉ የነበረበትን ጠባላ አሳየችኝ። ችግርዋን ለመደበቅ ስትል ረጅም ጉርድ ቀሚስና እጅጌ ሙሉ ሹራብ ለብሳለች።

«ከዚያ በኋላ ወደ ሆስፒታል ሄድኩኝ። ዶክተሩ የኤች አይ ቪ ምርመራ አደረገልኝና ለውጤቱ ተመልሼ ስመጣ ኤች አይ ቪ እንዳለብኝ ነገረኝ። ከዚህ በኋላ በሰውነቴ ላይ የወጣውን ሽፍታ እንዲያስወግድልኝ አሉ

ቪራ የተባለውን መድኃኒት መጠቀም ጀመርኩኝ።

በጣም ደነገጥሁ። ወደ ቤቴ ሄጄ ለሁለት ሳምንት ያህል በአልጋዬ ላይ ሆኜ ሳለቅስ ቁየሁ። ያን ጊዜ ነው ባሌና ቤት ልጄ የሞቱት በኤድስ ምክንያት እንደ ሆነ ያወቅሁት። እኔም በኤድስ እንደምሞት ተረዳሁ።

ሣራ ወደ እኔ ቀና ብላ በመመልከት ንግግሯን ቀጠለች። እኔ ለምመሠርተው ቤተሰብ የምመኛቸው ብዙ ነገሮች ነበሩኝ። ጥሩ ባል ልጆች እና ደስተኛ ቤተ ሰብ እንዲኖሩኝ እመኝ ነበር። ለዚያም ስል ነበር ራሴን በንጽሕና ለባሌ የጠበቅሁት።»

«እነዚያ ምኞቶች ጥሩ ነበሩ ሣራ፤ እንደ አንቺ ብዙ ልጃገረዶች ደስተኛ ቤተሰብ እንዲኖራቸው ያልማሉ።»

እርሷም በመቀጠል፣ ቤተሰቦቼ በእኔ ላይ የተከሰተው ችግር መንሥኤው ምን እንደ ሆነ አላወቁም። እኔም መሞትን ብቻ ፈለግሁ። መብላት አልቻልኩም። ከዚያም ባለቤቴ ሲሞት በጎነትና ክብካቤ ያደረጉለትን አንድ ሰውና ሚስቱን አስታወሰሁ። ለእነርሱም ይህን ያጋጠመኝን ችግር ሄጄ ለመንገር ወሰንሁኝ። በሚቀጥለው ቀን ሄጄ ነገርኳቸው። እነርሱም ካዳመጡኝ በኋላ ጸለዩልኝ፤ ከዚያም በሆስፒታል ውስጥ የኤድስ በሽታ አማካሪ ሆና ወደምትሰራ ሴት ላኩኝ። ከእርሷም ጋር ከተነጋገርኩኝ በኋላ፣ ወደ ቤተሰቦቼ ሄጄ የሆንኩትን ለመናገር ድፍረት አገኝሁኝ። በርግጥ ከርሷ ጋር በተነጋገርኩበት ምሽት ቤተሰቦቼን በአንድ ላይ ሰበሰብኩኝ። ለሽማግሌው አባቴ፣

ለታላቅ ወንድሜ እና ለታናናሾቼ ለሁሉም ኤች አይ ቪ እንዳለብኝ ነገርኳቸው።

«እነርሱም እጅግ በጣም ተቈጡ። የተቈጡት በእኔ ላይ ሳይሆን፣ ሚቼ ባሌ እንዲህ ያለ መከራ በቤተ ሰባችን ላይ በማምጣቱ ነበር። እነርሱም ለእኔ ክብካቤ ሊያደርጉልኝ እንደሚሞክሩ ነገሩኝ። እኔም ያነበብኩትን ጸረ-ኤድስ መድኃኒት ለመግዛት የሚያስችል ገንዘብ እንደሚሰጠኝ ተስፋ አደረግሁ።

«ዛሬ ለአንዳንድ ሰዎች ስለ ኤች አይ ቪ ለመናገር የምችልበት ሁኔታ ላይ ነኝ፤ ይህን ለማድረግም በሰውነቴ ላይ የወጣውን ሽፍታ የሚያስወግድልኝን መድኃኒት ማግኘት አፈልጋለሁ አለች።

«ሣራ ይህን ሽፍታ ለማጥፋት የምንችለውን ሁሉ ለማድረግ እንጥራለን። ከኤች አይ ቪ/ኤድስ ጋር ለመኖር እግዚአብሔር እንዲረዳሽ መጸለያችንን እንቀጥላለን። ታሪክሽን ስለነገርሽኝ አመሰግናለሁ።

ሣራ ልታነጋግረኝ ከመጣችበት ጊዜ አንሥቶ በጎዘን ድባብ ውስጥ ቂይታ ለመጀመሪያ ጊዜ ፈገግ አለች። ታሪኳን ሊሰማ የሚፈልግ ሁሉ ሊረዳት የመጣ ይመስላታል።

ሣራ እንደሄደች፣ በርሷ ላይ የደረሰው አሳዛኝ ታሪክ በመላው አፍሪካ ውስጥ በብዙዎች ላይ እየተፈጸመ እንደ ሆነ አሰብኩ። በአፍሪካ ውስጥ ከኤች አይ ቪ/ኤድስ ጋር የሚኖሩት ብዙ ሴቶች ቫይረሱ የተላለፈባቸው ከባሎቻቸው

መሆኑ ርግጠኛ ነው። እነዚህ ባሎች ይህ መጥፎ ጠባያቸው በቤተ ሰቦቻቸው ላይ የሚያመጣው ችግር ምን ያህል አስከፊ እንደ ሆነ በውል ይረዱት ይሆን?

እጸልያለሁ፤ «እግዚአብሔር አባት ሆይ አፍሪካውያን ወንዶች ዛሬ በንስሐና በእምነት ወደ አንተ ተመልሰው¹¹ በአፍሪካ የኤድስ ታሪክ ላይ ለውጥ ማምጣት እንዲችሉ እርዳቸው።»

¹¹ A true story from Nigeria

ምዕራፍ ሁለት

የኤች አይ ቪ ምርመራ ምንድነው

የት ነው ልመረመር የምችለው?

የኤች አይ ቪ ምርመራ የማድረግ ፍላጎት በአፍሪካ ውስጥ በተለይም በዋና ዋና ከተሞችና በገጠር ከተሞች በመጨመር ላይ ይገኛል። ኤች አይ ቪ/ኤድስን በመዋጋት ሂደት ውስጥ የኤች አይ ቪ ምርመራ ማድረግ በጣም አስፈላጊ ነው። እነዚህ ምርመራዎች ግለሰቡ በበሽታው ከተያዘ ከጥቂት ጊዜ በኋላ እና ከባድ ሕመም ከመታየቱ ቀደም ብሎ ባለው ጊዜ ቫይረሱ እንዳለበት ያስረዳሉ።¹² አንድ ሰው ኤች አይ ቪ በደሙ እንዳለና እንደሌለ ማወቅ ያስፈለገው ለምንድነው? ባለፉት ጊዜያት ብዙ ሰዎች ቫይረሱ በደማቸው ውስጥ መኖሩ ቢታወቅም ምንም ማድረግ አይቻልም ብለው ያስቡ ስለነበር፤ ተመርምረው ራሳቸውን ማወቅ አይፈልጉም ነበር። አሁን ግን ቫይረሱ በደማቸው እንደሚገኝ ቀደም ብለው ያወቁ ሰዎች በጤናማነት ረጅም ዕድሜ ለመኖር የሚያስችሉ ርምጃዎች

¹² አብዛኛውን ጊዜ ሰዎች ለኤድስ ምርመራ ሂጂ መጣሁ ብለው ሲናገሩ አሰማለሁ። በርግጥ ለማለት የፈለጉት የኤች አይ ቪ ምርመራን ነው። የኤድስ ምርመራ የሚባል ነገር የለም። ኤድስ፤ የሰውነት በሽታን የመከላከያ ሥርዐት በኤች አይ ቪ ከተደመሰለ በኋላ የሚከሰቱ ችግሮችና ሕመሞች ድምር ሁኔታ ነው። ለምሳሌ ከሚከሰቱ ችግሮች ውስጥ ሁለቱ፤ ከብደት መቀነስና ከባድ ተቅማጥ ናቸው። ኤድስ ደክተሩ ታማሚው እነዚህ ምልክቶች ሲታዩበት የሚሰጠው የምርመራ ውጤት ነው።

መውሰድ እንደሚችሉ ግልጽ ነው። የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒት በመጠቀም ምናልባትም መደበኛው የሰው ዕድሜ ጣሪያ ድረስ ሊቈዩ ይችላሉ። ቫይረሱ እንዳለባቸው ማወቃቸው የሚወዷቸው ሰዎች ይህ በሽታ እንዳይተላለፍባቸው ራሳቸውን ለመከላከል ያስችላቸዋል። የሆነ ሆኖ እነዚህ ሁሉ ግለሰብ መያዙን በማወቁ ላይ የሚወስኑ ናቸው። የምርመራውም ዐላማ ያ ነው።

ሰዎች የኤች አይ ቪ ምርመራ ለማድረግ

የሚፈልጉበት ምክንያት

ሰዎች የኤች አይ ቪ ምርመራ ለማድረግ የሚወስኑት በብዙ ምክንያት ነው። እያንዳንዱ ሰው የራሱ ምክንያት ይኖረዋል። አንዳንዶቹ የጋራ ምክንያቶች ቀጥሎ ያሉት ናቸው፤

- በሰውነታቸው ላይ ምልክቶችና ፍንጮች ሲያዩ በበሽታው ተይዣለሁን? የሚለው ጥያቄና ስሜት ስለሚያስጨንቃቸው፤
- የተቃራኒ ጾታ ጓደኛቸው በበሽታው መያዝ አለመያዝ ስለሚያሳስባቸው፤
- ከጋብቻ በፊት መመርመር ስለሚፈልጉ፤
- ልጅ ለመውለድ በማቀድ፤
- ባል ወይም ሚስት ባልታወቀ በሽታ ምክንያት ከሞተ በኋላ በሚፈጠረው ጭንቀት፤
- ምናልባት ቀደም ሲል በፈጸሙት የግብረ ሥጋ

ግንኙነት ወይም በደም ንክኪ ለዚህ በሽታ ተጋልጠው እንደ ሆነና እንዳልሆነ ለማጣራት።

በተጨማሪም፣ ለሌላ ሰው የሚለገስ ደም ሁሉ መመርመር ስላለበት።

የኤች አይ ቪ ምርመራ ለማድረግ ከወሰንህ፣ ወደ ክሊኒክ ወይም ከምርመራ በፊትና በኋላ ምን መደረግ እንዳለበት ምክር በመስጠት ወደሚመረምር የምርመራ ማዕከል ሂድ፤ እንዲህ ያለውን ምክር ማግኘት የምርመራውን ውጤት ከመቀበል አስቀድሞ የአእምሮ ዝግጅት ለማድረግ ይረዳል። የምርመራ ውጤት ከተቀበልህ በኋላ፣ ስለ ውጤቱ ምንነት እና ስለሚያስከትላቸው ነገሮች ስለ ኤች አይ ቪ በቂ ግንዛቤ ካለው አንድ ሰው ጋር መነጋገር ያስፈልጋል። በሙያው የሰለጠነ የላቦራቶሪ ቴክኒሽያኖች እና የምርመራ ውጤትህን በምስጢር የሚጠብቁ ባለሙያዎች መኖራቸውን ወደምታውቅበት ክሊኒክ ወይም የምርመራ ማዕከል ሂድ። ምዕራፍ ዐሥራ አራት የሚናገረው ቅድመ ምርመራና ድገረ ምርመራ ማማከር በሚመለከት ነው።

ከኤች አይ ቪ ቫይረስ ጋር የሚኖር ሰው ሲባል ምን ማለት ነው?

አንድ ሰው በኤች አይ ቪ ከተያዘ በኋላ ለብዙ ዓመታት የቫይረሱ ተሸካሚ ነው ይባላል። አንዲት ሴት ሙዝ ተሸካሚ ወደ ገበያ ስትሂድ በመንገዷ ለሚያልፉ ብዙ

ሰዎች ቆም ብላ መዝ እንደምትሸጥላቸው ሁሉ፤ የኤች ኦይ ቪ ቫይረስ በደሙ ውስጥ ያለበት ሰውም ቫይረሱን ተሽካሚ ሊዞር እና ወደ ሌሎች ሰዎች ሊያስተላልፍ ይችላል። የሆነ ሆኖ፤ መዝ የተሸከመችው ሴት ምን እንደያዘች ለሁሉ ግልጽ ነው፤ ነገር ግን የቫይረሱ ተሽካሚ የሆነው ሰውና በዙሪያው ያሉት ሰዎች አብዛኛውን ጊዜ የበሽታውን ውጤት የሚያሳዩ ምልክቶች ወይም ፍንጮች በግልጽ ስለማያዩ ቫይረሱ በግለሰቡ ውስጥ እንዳለ አይረዱም።

የኤች ኦይ ቪ ምርመራ ማድረግ ወይም አለማድረግ የግል ውሳኔን የሚጠይቅ ነው

የኤች ኦይ ቪ ምርመራ ላድርግ ወይስ አላድርግ በሚለው ጉዳይ ለመወሰን ግለሰቡ የራሱን ፈቃድ መጠቀም ይገባዋል። ቤተ ክርስቲያንም ሆነ ቀጣሪ ድርጅት አንድን ሰው የኤች ኦይ ቪ ምርመራ እንዲያደርግ ማስገደድ አይችሉም። ነገር ግን ለግለሰቡ ሕይወት በጎነት በመመኘት እንዲመረመር ሊያሳስቡት ይችላሉ። ቤተ ክርስቲያን ያልተመረመሩ ሰዎችን አላጋባም ማለት ትችላለች፤ ሆኖም አንድ ሰው እንዲመረመር ማስገደድ አትችልም።

አስተያየት፡- ስለ ኤች ኦይ ቪ ምርመራ ግዴታ መሆን ያለመሆኑ የየአገሩ ሕግ ስለሚለያይ በዚህ ጉዳይ ምንም ነገር ማለት እንደማንችል አስባለሁ። በአንዳንድ አገሮች በአንዳንድ ሁኔታዎች የተነሳ የግዴታ ምርመራ ሊደረግ ይችላል።

በዓለም አቀፉ የኤች ኦይ ቪ/ኤድስ እና የሰብአዊ መብት መመሪያ መሠረት፤ ማንም ቀጣሪ ሠራተኛውን የኤች ኦይ ቪ ምርመራ እንዲያደርግ የማስገደድ ወይም የመጠየቅ መብት የለውም። አዋጁ ሁሉም ሰው ለሥራው ከሚያስፈልገው መሥራርት ማሟላት ውጭ ምንም ዓይነት ቅድመ ሁኔታ ሳይቀመጥላቸው እንዲቀጠሩ ያዛል። አመልካቹ ወይም ሠራተኛው በግዴታ የኤች ኦይ ቪ ምርመራ እንዲያደርግ ከተጠየቀ እና ቅጥር ከተሰጠ፤ ከሥራ ከተባረረ ወይም ቫይረሱ በደሙ ውስጥ ስለተገኘበት ብቻ ለሠራተኛ የተፈቀዱ ጥቅማ ጥቅሞችን እንዲያገኝ ከተደረገ ይህ መብት ተጥሷል ማለት ነው።¹³

የሚያሳዝነው፤ የአፍሪካ አብያተ ክርስቲያናት ሠራተኞችን ከመቅጠራቸው በፊት የኤች ኦይ ቪ ምርመራ ውጤት መጠየቃቸው ነው። አንዳንድ ጊዜ ሠራተኞች ሥራ እንዲቀጥሉ ወይም እንዳይቀጥሉ ለመወሰን የኤች ኦይ ቪ ምርመራ እንዲያደርጉ ይጠየቃሉ። ውጤቱ ቫይረሱ እንዳለበት የሚገልጽ ከሆነ፤ ያ ሠራተኛ ወዲያውኑ ከሥራው ይሰናበታል። እነዚህ አብያተ ክርስቲያናት ምርመራ እንዲደረግ የሚጠይቁት ቫይረሱ ያለባቸውን ለማወቅ እንጂ በሽተኛውን ለማማከርና ለመርዳት በማሰብ

¹³Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR)/UNAIDS: HIV/AIDS and Human Rights: International Guidelines (New York and Geneva, 1998).

አይደለም። ምርመራው ቫይረሱ እንዳለበት የሚያሳይ ከሆነ፣ ግለሰቡን እንደ ጎጢአተኛ መቁጠር እንጂ ማንም ቫይረሱ እንዴት እንደያዘው ሊያውቅ አይፈልግም። በጎ ጢአት ምክንያት የመጣ ቢሆን እንኳ ድርጊቱ የተፈጸመው ከብዙ ዓመታት በፊት ምናልባትም ሰውየው በኢየሱስ ክርስቶስ አምኖ ድነትን ከማግኘቱ በፊት ሊሆን ይችላል። አሁን ግን እርሱ ክርስቶስን እየተከተለና በሚገባ እያገለገለ ይገኛል።

የኤች አይ ቪ ምርመራ ምንን ያሳያል?

የተለመዱ የኤች አይ ቪ ምርመራዎች የሚያሳዩት ራሱ ቫይረሱን ሳይሆን በሽታን የሚከላከለውን ኬሚካል ነው። ቫይረሱ እጅግ በጣም ረቂቅ ስለሆነ ሊታይ የሚችለው ከፍተኛ ደረጃ ባላቸው አጉሊ መነጽሮች እንጂ በተራ አጉሊ መነጽሮች አይደለም።

ሰውነታችን በበሽታ እንዳይጠቃ የሚከላከሉትን ኬሚካሎች የሚያመነጩት ነጭ የደም ሴሎቻችን ናቸው። የእነዚህ ኬሚካሎች ዋና ሥራ የተወሰኑ በሽታ አምጪ ጥቃቅን ጀርሞችን ማጥፋት ነው። ነጭ የደም ሴሎች የበሽታ ተከላካይ ኬሚካልን የሚያዘጋጁት ሰውነታችንን ለወረሩ ጀርሞች ብቻ ነው። በሽታ ተከላካይ ኬሚካሎች በሰውነታችን ውስጥ መገኘታቸው፣ ሰውነታችን አንድን በሽታ እየተዋጋ ስለ መሆኑ ማስረጃዎች ናቸው። ስለዚህ አንድ ሰው የኤች አይ ቪን ቫይረስ የሚዋጉ ኬሚካሎች

በደሙ ውስጥ ካሉ፣ ያ ሰው የኤች አይ ቪ ቫይረስ በደሙ አለ ማለት ነው።¹⁴ መደበኛ የኤች አይ ቪ ምርመራዎች እነዚህ በሽታ ተከላካይ ኬሚካሎች በደማችን ውስጥ መኖራቸውን ለይተው የሚያሳውቁ ናቸው። እነዚህ ኬሚካሎች በደሙ ውስጥ ከተገኙ ግለሰቡ የኤች አይ ቪ ቫይረስ አለበት ማለት ነው። ይህንንም የምርመራ ውጤት ለግለሰቡ ለማሳወቅ አንዳንድ ጊዜ ደክተሮች ሴሮፓዚቲቭ (Seropositive) የሚለውን ቃል ይጠቀማሉ። በሌላ ጊዜ የቤተ መከራው አጻጻፍ ግለሰቡ ዕድሜ አሳጥር በሽታ አለበት ይላል። ኤች አይ ቪን የሚዋጉ ተከላካይ ኬሚካሎች በደሙ ውስጥ ካልተገኙ፣ ግለሰቡ ከኤች አይ ቪ ነጻ ነው ወይም «ሴሮኔጋቲቭ» ነው ይባላል።

አንድ ግለሰብ በኤች አይ ቪ በተያዘበት ቅጽበት ሰውነት በሽታን ተከላካይ ኬሚካሎች አያዘጋጅም። ይሁን እንጂ ብዛት ያላቸው ቫይረሶች በደም ውስጥ ስለሚገኙ ወደ ሌሎች ሰዎች ይተላለፋሉ። በዚህ ጊዜ ግን በሽታን ተከላካይ ኬሚካሎች (ፀረ እንግዳ አካል) አይኖሩም። የፀረ እንግዳ አካል ምርመራዎችም ከአንድ እስከ ሦስት ወር ድረስ፣ ዐልፎ አልፎም እስከ ስድስት ወር ድረስ ሊያገኝባቸው አይችሉም። ይህም በኤች አይ ቪ ከተያዙ ከመጀመሪያዎቹ ሳምንታት ወይም ወራት በኋላ ግለሰቡ

¹⁴ሕፃናት በበሽታ ሳይጠቁም እንኳ ከመወለዳቸው በፊት በሽታ ተከላካይ ኬሚካሎችን ከእናታቸው ሊቀበሉ ይችላሉ።

ቫይረሱ በደሙ ያለና ወደ ሌሎች ማስተላለፍ የሚችል ቢሆንም፤ የደም ምርመራው ውጤት ግን ከኤች አይ ቪ ነጻ መሆኑን ያሳያል። ቀደም ሲል እንዳየነው ይህ ጊዜ የመደበኛ ጊዜ («ዊንዶው ፒሬድ») ይባላል። በዚህ ጊዜ ግለሰቡ ከቫይረሱ ጋር የሚኖር ስለሆነ ወደ ሌሎች ሰዎች ማስተላለፍ ይችላል፤ ነገር ግን የኤች አይ ቪ ምርመራ ሰውየው በሽታው እንዳለበት አያሳይም።

በሽታን ተከላካይ ኬሚካሎችን ሳይሆን ቫይረሱ ራሱ በደም ውስጥ እንዳለ ቀደም ብሎ ለማወቅ የሚያስችለው ምርመራ ቢደረግ ግን ቫይረሱ በግለሰቡ ውስጥ በገባ በጥቂት ቀናት ውስጥ መኖሩ ይረጋገጣል። እነዚህ ምርመራዎች እስከ አሁን ድረስ በአፍሪካ ውስጥ በቀላሉ የሚደረጉ አልሆኑም። እነዚህ ምርመራዎች ቫይረሱን ፈጥነው ስለሚያገኙት፤ የመደበኛ ጊዜው በጣም ያጥራል። ይህም ርግጠኛ ያልሆነ ምርመራ የሚደረግበትን ጊዜ ይቀንሳል።

የኤች አይ ቪ ምርመራ ዐይነቶች

በአብዛኛው በቀላሉ የሚደረግ የኤች አይ ቪ ምርመራ ዐይነት የደም ምርመራ ነው።¹⁵ ከእነዚህም የምርመራ

¹⁵ኤች አይ ቪን ተከላካይ ኬሚካሎች ሰሰውነት ውስጥ መኖር ያስመኖራቸውን ለማወቅ ምራቅን ወይም ሽንትን በመጠቀም ምርመራ ይደረጋል። ነገር ግን ይህ ዐይነቱ ምርመራ በአጠቃላይ በአብዛኛዎቹ የአፍሪካ አገሮች አይገኝም። ይሁን እንጂ በቅርብ ጊዜ በብዛት ይገኙ ይሆናል።

ዐይነቶች በአፍሪካ ውስጥ በብዙ ቦታ የሚገኙት ፈጣን ምርመራዎች «ራፒድ ቴስትስ» እና «ኤላይዛ» ምርመራ ናቸው።¹⁶ ፈጣን ምርመራዎች (ራፒድ ቴስትስ) ለቤተ መከራ ምርመራ ቀላል እና ከአንድ ሰዓት ባነሠ ጊዜ ውስጥ ውጤት ለማግኘት የሚያስችሉ ናቸው። ኤላይዛ (ELISA) ምርመራዎች ተመሳሳዮች ናቸው፤ ነገር ግን ውጤቱን ያዘገያሉ። ግለሰቡ ከእነዚህ የደም ምርመራዎች በአንዱ ተመርምሮ ቫይረሱ እንዳለበት ከተረጋገጠ፤ ዶክተሩ ይበልጥ ርግጠኛ ለመሆን ሌላውን ዐይነት ምርመራ ሊያዝ ይችላል። በግለሰቡ ውስጥ ኤች አይ ቪ እንዳለ የሚያሳዩ ብዙ ምልክቶችና ፍንጮች ከታዩ፤ ዶክተሩ ከራፒድ ምርመራው ወይም ከኤላይዛ ምርመራ ውጤት ብቻ በመነሳት ግለሰቡ ኤች አይ ቪ አለበት ብሎ መናገር ይችላል። በአንዳንድ ቤተ መከራዎች የሚደረገው ሌላው የበሽታ ተከላካይ ኬሚካል ምርመራ «ዌስተርን ብሎት» ይባላል።

ከመደበኛ ጊዜ በኋላ፤ ራፒድ እና ኤላይዛ ምርመራዎች በኤች አይ ቪ በተያዘው ሰው ላይ ቢደረጉ ውጤቱ ሁል ጊዜ እንዳለበት የሚያመለክት («ፖዘቲቭ») ነው። የሆነ ሆኖ፤ ውጤቱ ከቫይረሱ ነጻ መሆኑን ቢያሳይና ሐኪሙ ግን በበሽተኛው ላይ ካያቸው ፍንጮችና የበሽታ ምልክቶች የተነሣ ኤች አይ ቪ ሊኖር ይችላል ብሎ

¹⁶ELISA stands for enzyme linked immuno-sorbent assay.

ከተጠራጠረ ቫይረሱ አለበት የሚል ውጤት እስኪገኝ ድረስ ተከታታይ ምርመራዎችን ሊያዝ ይችላል።

ሕፃናት ኤች አይ ቪ በደማቸው እንዳለ

ለማወቅ የሚደረግ ምርመራ

ሕፃናት በአናታቸው አማካይነት ኤች አይ ቪ ቫይረስ ተላልፎባቸው እንደሆነና እንዳልሆነ ማረጋገጥ በጣም አስቸጋሪ ነው። የተለመደው የደም ምርመራ የእናቱን እንጂ የሕፃኑን በኤች አይ ቪ መያዝ በርግጠኝነት ሊያሳይ አይችልም። ምክንያቱ ምንድነው?

ሕፃን ልጅ በጣም ለጋ እና እንጭጭ የሆነ በሽታን የመከላከል ሥርዓት ይዞ ስለሚወለድ ነው። ይህ የመከላከል ሥርዓት ሕፃኑ በተወለደ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ እያደገና ልምድ እያካበተ ይሄዳል። ታዲያ ሕፃኑ በመጀመሪያዎቹ የዕድሜው ወራት በሽታን መከላከል የሚችለው እንዴት ነው? በእናቱ ውስጥ ያሉት የበሽታ መከላከያ ኬሚካሎች በከፊል ወደ ልጁ ደም ይተላለፋሉ። እናት በምታጠባው ጡት አማካይነትም እነዚህን ኬሚካሎች ወደ ልጇ ታስተላልፋለች። ሕፃኑ ከተወለደ በኋላ ባሉት ጥቂት ቀናት ውስጥ የሚጠባው የጡት ወተት «አንገር» በተለይ ጠቃሚና የበሽታ ተከላካይ በሆኑ ኬሚካሎች የበለጸገ ነው።

ኤች አይ ቪን የሚገጥት የተፈጥሮ ኬሚካሎች ከሌሎቹ በሽታ ተከላካይ ኬሚካሎች ጋር በመሆን በኤች አይ ቪ ከተያዘቸው እናት ወደ ልጁ ይተላለፋሉ። ልጁ

በተወለደ በመጀመሪያዎቹ ወራት የኤች አይ ቪ ምርመራ ቢደረግለት ውጤቱ ሁል ጊዜ ቫይረሱ አለበት የሚል ነው። ለዚህ ምክንያቱ ሕፃኑ ቫይረሱ ኖሮበት ሳይሆን በቫይረሱ የተያዘቸው የእናቱ የኤች አይ ቪ መከላከያ ኬሚካሎች በሕፃኑ ደም ውስጥ መገኘታቸው ነው።

ሕፃኑ በኤች አይ ቪ ባይያዝም እንኳ፣ ከተወለደ በኋላ እስከ ዐሥራ ስምንት ወራት ድረስ የኤች አይ ቪ የደም ምርመራ ውጤቱ ቫይረሱ አለበት የሚል ይሆናል። እነዚያ የበሽታ ተከላካይ ኬሚካሎች ቀስ በቀስ ከሕፃኑ ደም ውስጥ ይወገዳሉ። የኤች አይ ቪ የበሽታ ተከላካይ ኬሚካሎች የእናትየው ብቻ ከሆኑ ከዐሥራ ስምንት ወራት በኋላ ብዙ ሳይቆይ የሕፃኑ የኤች አይ ቪ የደም ምርመራ ውጤቱ ከበሽታው ነጻ መሆኑን ያመለክታል። ሕፃኑ ኤች አይ ቪ ያለበት ከሆነ ግን፣ የደም ምርመራው ቫይረሱ አለበት በሚለው ይጻናል። ምክንያቱም የሕፃኑ ሰውነት የራሱ የኤች አይ ቪ ተከላካይ ኬሚካሎችን ማዘጋጀት ስለጀመረ ነው።

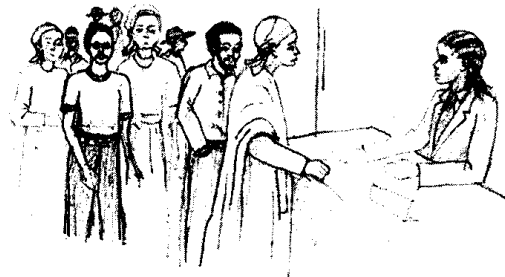
ይህን ሁኔታ በሚገባ ያልተረዱ ቀና መንፈስ ያላቸው ሐኪሞች በኤች አይ ቪ ከተያዘቸው እናት የተወለደውን ሕፃን ደም ወዲያውኑ ይመረምራሉ። በርግጥ፣ አሁን እንደተረዳችሁት እንደዚህ ባለ ሁኔታ የተወለዱ ሕፃናት በሙሉ ኤች አይ ቪ ያለባቸው (ፖዘቲቭ) ይሆናሉ። ሐኪሞች የእነዚህ ሕፃናት ዕድሜ ዐጭር ነው ብለው ስለሚያስቡ የተለመደውን የሕክምና

ክብካቤ ለእንደዚህ ዐይነት ሕፃናት ማድረግ ችላ ሊሉ ይችላሉ። ይልቁን የእነዚህ ሕፃናት በኤች አይ ቪ የመያዝ ሁኔታ በርግጠኛነት የሚታወቀው ከአንድ ዓመት ተኩል በኋላ ብቻ መሆኑን ዐውቀው ለሌሎች ሕፃናት የሚያደርጉትን መልካም ክብካቤ ለእነዚህም ሕፃናት ማድረግ ይገባቸዋል። ሕፃናቱ ኤች አይ ቪ ቢኖርባቸውም እንኳ፤ በእግዚአብሔር የተፈጠሩ ክቡር ሰዎች እንደሆኑና ፍቅር ልንለግላቸው እንደሚገባ አስበን ክብካቤ ልናደርግላቸው ያስፈልጋል።

አንዳንድ የተራቀቁ ቤተ መከራዎች በልጁ ውስጥ ኤች አይ ቪ ቫይረስ መኖሩን ለማረጋገጥ በሽታን ተከላካይ ኬሚካሎችን ሳይሆን ቫይረሱ ራሱን ሊመረምሩ ይችላሉ። ይህ ምርመራ ዶክተሮች ሕፃኑ ስድስት ወር ሲሆነው በኤች አይ ቪ መያዝ ያለመያዙን እንዲያውቁ ያስችላቸዋል።

በፈቃደኝነት ላይ የተመሠረተ የኤች አይ ቪ የደም ምርመራና ማማከር ማዕከላት

በብዙ የአፍሪካ አገሮች ውስጥ እጅግ ብዙ በፈቃደኝነት ላይ የተመሠረተ የኤች አይ ቪ የደም ምርመራና ማማከር ማዕከላት (ቪ.ሲ.ቲ. ወይም ቪ.ቲ.ሲ.) ይገኛሉ።

የጤናው ሁኔታ ያሳሰበው ግለሰብ ከፈለገ መጥቶ የኤች አይ ቪ ምርመራ እንዲደረግለት ሊጠይቅ ይችላል። በሙያው የሠለጠነ አማካሪ ከደም ምርመራ በፊትና በኋላ ግለሰቡን ያማክረዋል። ቅድመ እና ድኅረ ምርመራ ማማከር ሰዎች ለምርመራ ውጤታቸው እንዲዘጋጁ ለማድረግና ውጤቱን ካወቁ በኋላም ለጤናማ አኗኗር የሚጠቅሙ መመሪያዎችን ለመስጠት ይረዳል። አማካሪዎች ግለሰቡ የሰጣቸውን መረጃዎች በሙሉ ምስጢር አድርገው መጠበቅ ይገባቸዋል።

አንዳንድ ሰው ከመጀመሪያው የምክር ጊዜ በኋላ ለመመርመር ራሱን አዘጋጅቶ ለመምጣት ጊዜ እንዲሰጠው ይፈልጋል። ጥሩ አማካሪ ሰውየው የጤና ሁኔታውን ማወቅ የሚያስገኘውን ጥቅምና የሚያስከትለውን ጉዳት ምን ሊሆን እንደሚችል እንዲያስብ ይረዳዋል። መመርመር

ወይም ያለመመርመር የግል ውሳኔን የሚጠይቅ ነው። (ምጋቤያዊ ማማከር ምዕራፍ 14 ላይ ይመ)።

የሠለጠኑ አማካሪዎች፣ በኤች አይ ቪ ተይዘው ለተገኙ ሰዎች በተቻለ መጠን ሕይወታቸውን ሥርዓት ባለውና ጤናማ በሆነ መንገድ መምራት እንዲችሉ ተስፋና ድጋፍ ይሰጧቸዋል። ቫይረሱ ያለበት ሰው ወደ ሌሎች ላለማስተላለፍ ማድረግ የሚገባውን ነገር ይማራል። አማካሪዎች ቫይረሱ የሌለባቸውም ሰዎች እንዳይያዙ ምን ዐይነት ጥንቃቄ ማድረግ እንዳለባቸው ይመክራሉ።

በፈቃደኝነት ላይ የተመሠረተ የኤች አይ ቪ ምርመራ እና ማማከር አገልግሎት በብዙ የመንግሥትና የግል ሆስፒታሎች እንዲሁም ጤና ጣቢያዎች ይሰጣል። ቤተ ክርስቲያን ያቋቋመቻቸው አንዳንድ ክሊኒኮችም የማማከር አገልግሎት ይሰጣሉ። ተመርምረው ከኤች አይ ቪ ነጻ መሆን ያለመሆናቸውን ለማወቅ የሚፈልጉና የሚመኙ ሰዎች አገልግሎቱን ማግኘት እንዲችሉ፣ ብዙ ተጨማሪ በፈቃደኝነት ላይ የተመሠረቱ የምርመራና የማማከር አገልግሎት መስጫ ማዕከላት በመላው አፍሪካ መመሥረት ይኖርባቸዋል። በተጨማሪም እንዲህ ዐይነቱ የፈቃደኝነት ምርመራ እና ማማከር አገልግሎት ለግለሰቦች የሚያስገኘው ጥቅም እንዳለ ሆኖ ኤች አይ ቪ/ኤድስን በግልጽ ለማውጣት፣ ማግለልንና መድልዎን ለመቀነስ ጠቃሚ ድርሻ አለው።¹⁷

¹⁷ከኤች አይ ቪ ጋር በተያያዘ «ማግለል» ማለት፣ ከኤች አይ ቪ ጋር

አንድ ሰው ሌሎች የኤች አይ ቪ ምርመራ እንዲያደርጉ በቅን መንፈስ ማበረታታት የሚችለው ራሱ ሄዶ ምርመራ ካደረገ በኋላ ብቻ ነው። የቤተ ክርስቲያን መጋቢ ወይም መሪ ብትሆን እና የቤተ ክርስቲያን አባላት የኤች አይ ቪ ምርመራ እንዲያደርጉ ብትፈልግ፣ በቅድሚያ አንተ ራስህ ሄደህ የኤች አይ ቪ ምርመራ ማድረግ ይኖርብሃል።

መመርመር የሚያስገኛቸው ጥቅሞች

የኤች አይ ቪ ምርመራ ማድረግ ብዙ ጥቅሞችን ያስገኛል።

የኤች አይ ቪ ቫይረስ ከተገኘብህ፤

- ፈጥነህ ሕክምና ስለምታገኝ ምናልባትም ረጅም ዕድሜ እንድትኖር ያስችልሃል።
- ለራስህ ተገቢ የሆነ ክብካቤ ለማድረግ እንድትወስን ይረዳሃል።

የሚኖሩትን ሰዎች እንደ ልዩ፣ መጥፎ፣ ርኩስ፣ ኀጢአተኞች ወይም ሌላ መልካም ያልሆኑ ሰዎች አድርጎ ማየት ነው። «መድልዎ» ማለት ሰዎች በእኩል ደረጃ አለመታየታቸውና የሚገባቸውን እንዲያጡ ማድረግ ነው። ለምሳሌ አንድ ሰው ከኤች አይ ቪ/ኤድስ ጋር ስለሚኖር ሥራውን ሊያጣ ወይም ሥራ ላይቀጠር ይችላል።

- በሽታው ገና እንደጀመረህ፣ ምክርና አሳብ በመስጠት የሚረዳህ ጥሩ ድጋፍ ሰጭ ቡድን በዙሪያህ ማሰባሰብ ትችላለህ።
- የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒት ካልተጠቀሙ በስተቀር በኤች አይ ቪ ከተያዙ እናቶች ከሚወለዱ ከዐሥሩ ሕፃናት ሦስቱ ቫይረሱ እንደሚተላለፍባቸው በማወቅ አንዲት ሴት ለማርገዝም ሆነ ላለማርገዝ መወሰን ትችላለች። ካረዘች የኤች አይ ቪ ቫይረስ ወደ ልጅዋ እንዳይተላለፍ ለመከላከል ምን ርምጃ መውሰድ እንዳለባት ለማወቅ ትችላለች።
- ኤች አይ ቪ እንዳለብህ ለባለቤትህ (ለጓደኛህ) መንገር ትችላለህ።
- ለሌሎች በበሽታው መያዝ ጠንቅ እንዳትሆን ከግብረ ሥጋ መታቀብ ትችላለህ።
- ከደም ጋር የተነካኩ ቊሳቊሶች በጋራ መጠቀምን ማቆም ትችላለህ።
- ደም ላለመለገስ ትወስናለህ።
በቫይረሱ አለመያዝህን ተመርምረህ ውጤቱን ካወቅህ ከጭንቀት ታርፋለህ፤ እንዲሁም ከኤች አይ ቪ ነጻ ሆነህ ለመኖር እንድትችል አስፈላጊውን ጥንቃቄ ሁሉ ታደርጋለህ።
የጤና መኮንኖች፣ ዶክተሮችም እንኳ ርዳታ ፈላጊዎችን ወደ አማካሪዎች እንዴት መምራት እንዳለባቸው ይበልጥ

መረዳት ያስፈልጋቸዋል። አንዳንድ ጊዜ የጤና ረዳቶች እና ዶክተሮች ከኤች አይ ቪ/ኤድስ ጋር የሚኖሩ ሕመምተኞችን ሊረዱቸው ወደሚችሉ ወደ ሌሎች ሰዎች እንዲሄዱ ሳያደርጉ ዝም ብለው ይሸጃቸዋል። ብዙዎቹ ሐኪሞች ከኤድስ አኳያ ያላቸው አመለካከት ቀጣይ ድጋፍና ርዳታ ሊሰጥ እንደሚችል በመረዳት ላይ የተመሠረተ ከመሆን ይልቅ ተስፋ መቀረጥና ከጎላፊነት መሸሽን የሚያንፀባርቅ ነው።

ቅድመ ጋብቻ ምርመራ

በተለይም ለተጋቢዎች ከጋብቻ በፊት በፈቃደኝነት ላይ የተመሠረተ ምርመራ ማድረግ በጣም አስፈላጊ ነው። ተጋቢዎች ምርመራ እንዲያደርጉ ማንም ሊያስገድዳቸው አይችልም። ነገር ግን የምርመራውን ምክንያት በትክክል በማስረዳት እንዲመረመሩ ልናበረታታቸው እንችላለን።

ቅድመ ጋብቻ የኤች አይ ቪ ምርመራ ማድረግ በብዙ የአፍሪካ አገሮች በስፋት ተግባራዊ ሆኗል። ብዙ የሃይማኖት መሪዎች በኤች አይ ቪ የተያዙውን ካልተያዙባቸው ወይም ቫይረሱ የሌለበት ካለባት ጋር በጋብቻ ማጣመራቸው ስሕተት እንደነበር ተረድተዋል። ገዳዩ በሽታ ከአንዱ ወደ ሌላኛው ተጋቢ ሊተላለፍ እንደሚችል ያውቃሉ። አንዳንዶቹ ልጆቻቸውም በዚህ በሽታ ሊያዙ ይችላሉ። ባይያዙም እንኳ፣ ወላጅ አልባ ሕፃናት የሚሆኑበት አጋጣሚ ሰፊ ነው። ቅድመ ጋብቻ ምርመራ

ማድረግና ማማከር በሚመለከት በምዕራፍ ዐሥራ አራትም ላይ በስፋት ተገልጿል።

እነዚህ የሃይማኖት መሪዎች ከተጋቢዎች ከሁለት አንዱ ወይም ሁለቱም ኤች አይ ቪ በደማቸው ያለባቸው መሆናቸውንና ደግሞም ልጆችን መውለድ እንደሚፈልጉ እያወቁ የሚያጋቧቸው ከሆነ፤ ከመሪዎች አንዱ እንዳለው፤

«ተባዙ፤ የኤች አይ ቪ በሽታንም አስፋፉ፤ ቫይረሱ ላለባቸው ልጆቻችሁም ክብካቤ በማድረግና በሕይወት ኖራችሁ እድገታቸውን የማየት ዕድል ፈጽሞ ባይገኝማችሁም እነርሱን ዛሬ ታይቶ ነገ ለሚጠፋ አጭር ሕይወት በማሳደግ ተባረኩ»።¹⁸ (ከ30-40 በመቶ ለሚሆኑት ልጆች ማለታቸው ነው)።

መጋቢዎችና ሌሎች የሃይማኖት መሪዎች አንዳንድ ጊዜ ከሁለት አንዳቸው ወይም ሁለቱም የኤች አይ ቪ ቫይረስ እንዳለባቸው ዕያወቁ እንዲጋቡ ይወስኑ ይሆናል። በዚህ ሁኔታ መሪዎች ኤድስን በሚመለከት እውነቱን በግልጽ እንዲያውቁ ተጋቢዎቹን መርዳት ይገባቸዋል። ጥንዶቹ ለመጋባት ከመወሰናቸው አስቀድሞ በራሳቸው ላይና በሚወልዷቸው ሕፃናት ላይ ሊመጡ የሚችሉት

¹⁸Rev. Gideon Byamugisha of Uganda speaking at COCIN Pastors' Conference, Gindiri, Nigeria, 2000

ዐደጋዎች ጭምር ስለ ኤድስ እውነታዎችን ሁሉ በጥልቀት መረዳት ይኖርባቸዋል።

ለውይይት የቀረቡ ጥያቄዎች

1. ጓደኞችሁ ኤች አይ ቪ እንዳለበት ለመናገር ከፈራ፤ ምን ዐይነት ምክር ልትሰጡት ትችላላችሁ? እንዲህ ያለ ምክርስ የምትሰጡት ለምንድነው?
2. ብዙ ሰዎች የኤች አይ ቪ ምርመራ ለማድረግ የሚፈሩት ለምንድነው? ምክንያቶቹን ተወያዩባቸው።
3. የአገራችሁ መንግሥት ሁሉም ጉልማሳ ኤች አይ ቪ ምርመራ እንዲያደርግ ቢያስገድድ በማኅበረሰባችሁ መካከል የሚያስከተለው አሉታዊ ውጤት ምንድነው?
4. አንዳንድ በአፍሪካ ውስጥ የሚገኙ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያኖች አባሎቻቸው የኤች አይ ቪ ምርመራ እንዲደርጉ ይከፍሉላቸዋል፤ ይህን የሚያደርጉት ለመቅጣት በማሰብ ሳይሆን፤ እያንዳንዱ ሰው ከዚህ በሽታ አንጻር የራሱ የጤንነት ሁኔታ እንዲያውቅ በመርዳት፤ ኤድስን በግልጽ ለማውጣት እና የበሽታውን በቀጣይነት መዛመት ለመግታት ነው። ይህ አሳብ በአገራችሁና በቤተ ክርስቲያናችሁ ተቀባይነትን ያገኛል? እንደዚህ ያለው ዕቅድ የሚያስገኛቸው ጥቅሞችና የሚያስከትላቸው ጉዳዮች አሉ?

አጎቴን «አምቢ» ብዬው ቢሆን ኖሮ!

የአልማዝ ታሪክ

አልማዝ የዐሥራ ሁለት ዓመት ልጃገረድ ናት። የምትኖረውም በአንዲት ትንሽ መንደር ውስጥ ከወላጆቿ፣ ከአምስት ታናናሽ ወንድሞቿና ከእህቶቿ ጋር ነው። እርሷም በቤተሰቡ ውስጥ የበኩር ልጅ ናት። አባትየው

በአንድ ኩባንያ ውስጥ የከባድ መኪና ሹፌር ሆነው ይሠራሉ፤ አብዛኛውን ጊዜ በሥራ ምክንያት ርቀው ስለሚሄዱ በቤት አይኖሩም። እናቷም አብዛኛውን ጊዜ የሚያሳልፋት ከቤት ውጭ ነው። ስኳር ድንች፣ ሽንኩርት፣ የሾርባ አትክልቶችንና ፍራፍሬዎችን ለመሸጥ በየዕለቱ ወደ ገበያ ይሄዳሉ። አልማዝ አብዛኛውን ጊዜ ወንድሞቿንና እህቶቿን በመንከባከብ ቤት ውስጥ ታሳልፋለች። ብዙ ጊዜ ምግብ ማብሰል፣ ቤት መጥረግና የትንንሾቹን ልጆች ሰውነት ማጠብ የእርሷ ጎላፊነት ነው። በማለዳ ወደ ትምህርት ቤት ትሄዳለች። ከሰዓት በኋላ ግን አትክልት ትኮተኩታለች፣ ውኃ ታጠጣለች፣ ግቢያቸውንም ታጸዳለች።

አልማዝ ብዙውን ጊዜ ወደ ቤታቸው የሚመጣ አንድ አጎት አላት፤ እርሱ በመጣ ቁጥር ውሃ በመስጠትና ቤት ያፈራውን በማቅረብ ታስተናግደዋለች፤ ዐረፍ ብለውም ይጫወታሉ፤ ማንም ወሬያቸውን አያዳምጥም ነበር። ታናናሾቿም ዝም ብለው ይጫወታሉ እንጂ እነርሱን አያዳምጡም ነበር። አጎቷ ደግና ንግግሯን የሚያዳምጥ ይመስላል። እርሱም ሁልጊዜ ምን ያህል ውብ ልጃገረድ እንደሆነችና አንድ ቀን ጥሩ ባል እንደምታገባ በቀልድ መልክ ይነግራታል። ሰውየውም ሚስቱ በዚያው ዓመት በቅርብ ስለሞተች ስለ እርሷ ከፍተኛ ገዝን የተሰማው ይመስላል። አልማዝ እናትና አባቷ በቤት ስለሌሉ አብዛኛውን ጊዜ ብቸኛ ናት። የሚያዳምጣትና

የሚያጫውታት አጎት በማግኘቷም ደስ ይላታል።

አንድ ቀን እንደተለመደው አጎቷ ወደ ቤታቸው መጣ፤ ውስጥ ገብቶም በዝምታ ተቀመጠ። አልማዝ ከፊት ለፊቱ ተቀመጠች። እርሱም ግራ በሚያጋባና በሚረብሽ ሁኔታ ወደ እርሷ ይመለከት ነበር። አልማዝ ለምን እንደዚህ እንደሚመለከታት ተደንቃ ማሰብ ጀመረች። ከዚያም አጎቷ አጠገቡ መጥታ እንድትቀመጥ ነገራት። እርሷም እንዳላት አደረገች። ሰውዬው በመቀጠል ክንዶቹን በትከሻዎቿ ላይ ጣል አደረገ፤ በለሰለሰና በሚማርክ ድምጽ ጥሩ ጥሩ ነገሮችን ነገራት። በጣም ቆንጆ እና ብልጎ ስለሆነች በጣም እንደወደዳት ነገራት።

እስከአሁን ድረስ ማንም ሰው አልማዝን አወድሻለሁ ብሏት አያውቅም። ንግግሩ እውነት ሲሆን እንደሚችል በማሰብ በውስጧ መቀት ተሰማት። ከዚያም ማንም ሰው እንዲያውቀው የማያስፈልግ አንድ ምስጢር ሊነግራት እንደሚፈልግ ሲገልፅላት፤ በጣም ደነገጠች። አልማዝ ከርሱ ጋር የግብረ ሥጋ ግንኙነት ለመፈጸም ፈቃደኛ ከሆነች የትምህርት ቤት ክፍያዋን እንደሚሸፍንላትና በከተማው ውስጥ ካለው ጥሩ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ትምህርቷን መከታተል እንደምትችል አረጋገጠላት።

አልማዝ ደነገጠች፤ በፍርሃትም ተዋጠች። ስለ ግብረ ሥጋ ግንኙነት ያን ያህል የምታውቀው ነገር አልነበራትም። ማንም ሰው ስለ ግብረ ሥጋ ግንኙነት ነግሮአት አያውቅም። ጓደኞቿ ስለ ግብረ ሥጋ ግንኙነት

እያወሩ ሲሳሳቁ ሰምታለች። አጎቷን ትወደው ስለነበር ጥያቄውን እምቢ ብላ ልታሳዝነው አልፈለገችም። የተነገራትን ነገር በተለይም በዕድሜ አንጋፋ የሆኑ ሰዎች የሚያዟትን ነገር ሁሉ እንድትፈጽም ተምራ ነበር። በተጨማሪም በከተማ ውስጥ ከሚገኝ ትልቅ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ገብታ መማሩ አንጓት። በዚህም ምክንያት አጎቷን እምቢ ማለት ጭንቅ ሆነባት።

ይህ ሁኔታ ካለፈ በኋላ አልማዝ ምርር ብላ አለቀሰች። አጎቷ ባደረገው ነገር እጅግ ተጐድታ ነበር። ቁሻሻነት ተሰማት፤ ባደረገችውም ነገር አፈረች። አጎቷ እንደሚወዳት በነገራት ነገር ልትመካ አልቻለችም። እርሱም ምስጢራቸውን እንድትጠብቅ ቃል አስገብቷታል። ለአንድ ሰው ብትናገር የትምህርት ክፍያውን እንደማታገኝ ነግሯታል። የተፈጸመውን ነገር የምትነግረው ማንም ሰው በዙሪያዋ አልነበረም። አጎቷ ከዚያም በኋላ በተደጋጋሚ ወደ ቤታቸው መጥቷል፤ እርሷም በጠየቃት ጊዜ ሁሉ የግብረ ሥጋ ግንኙነት ለመፈጸም ፈቃደኛ ነበረች።

አልማዝ ከተማ ውስጥ ባለው ትልቅ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ገባች። በትምህርቷም ጥሩ ውጤት አመጣች። ብዙ ጥሩ ጥሩ ጓደኞችም አፈራች። ከአጎቷ ጋር የፈጸመችው ነገር እርሱ በጠና መታመሙን እስከሰማችበት ቀን ድረስ ያን ያህል አሳስቧት አያውቅም። እናቷና አባቷ በሹክቸክታ ድምፅ አጎቷ ኤድስ እንዳለበት ሲነጋገሩ ሰማች። የእርሱ ባለቤት በኤድስ መሞቷንና

እርሱም በቅርቡ እንደሚሞት ጭምር ተነጋገሩ። ኤድስ ምን እንደ ሆነ አልማዝ ብዙም አታውቅም፤ ሆኖም ኤድስ በግብረ ሥጋ አማካይነት እንደሚሠራጭ ታውቃለች። ልሷ በፍርሃት ተሞላ። የሆነ ሆኖ ራሷን በመቁጣጠር ስለዚህ ጉዳይ ላለማሰብ ሞክረች።

አልማዝ በጠና የታመመችው ወደ ከፍተኛ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት በምትሸጋገርበት ወቅት ነበር። ትኩሳትና ተቅማጥ አዘወተረባት። እናትና አባቷ በከተማው ወደሚገኝ አንድ ክሊኒክ ወሰዷት። ዶክተሩ ደሟን ከመረመረ በኋላ ኤድስ እንዳለባት ነገራቸው። እናትና አባቷ እጅግ በጣም ደነገጡ፤ አዘኑም። ይሁን እንጂ ስለ በሽታው መንስኤ ከቤተሰባቸው መካከል ለማንም አልተናገሩም። ለመድኃኒት መግዣ የሚሆን ገንዘብ አልነበራቸውም። አልማዝ በርሷና በአጎቷ መካከል ስለነበረው ምስጢራዊ የግብረ ሥጋ ግንኙነት ፈጽሞ አልተናገረችም፤ ይሁን እንጂ የኤድስ ቫይረስ የያዛት ከአጎቷ መሆኑን ዐውቃለች።

በመንደሩ ጀርባ በሚገኝ ትንሽ ቤት በዐልጋዋ ላይ ተጎታ ሞቷን ስትጠብቅ፣ ሰውነቷ ከሲታና እጅግ አስቀያሚ ሆኖ አገኘችው። እንደ ዐጥንት የሳሱ እጆቿን በአንድ ላይ ጨብጣ፣ ዐይኖችዋንም በጣራው ላይ ተክላ ብዙ አሰበች። ከዚያም የሚያሳክክ ሽፍታ በሰውነቷ ላይ ተመለከተች። በአፏ ውስጥ ካለው ቊስል የተነሣ ምግብ መብላት አልቻለችም። ሳሏ ሰውነቷን አናወጠው።

ወዳለችበት ቤት የመጡ ሰዎች ስለ እርሷ የሚናገሩትን የሹክሽክታ ድምጽ ሰማች። ባለማቋረጥ የሚፈሰው እጅግ በጣም የሚገማ ተቅማጥ እንዳለ ሸተታት። ድካም ተሰማት፤ ሊረዳት የሚችልም እንደሌለ ተረዳች። ያን ጊዜ አጎቷን እምቢ ማለት ችላ ቢሆን ኖሮ። ለምን፣ አረ ለምን፣ ይህ ሥቃይ እንዳይደርስባት አጎቷን እምቢ አላለችውም?¹⁹ ዋ! በሬ ሆይ፤ ሳሩን አይተህ ገደሉን ሳታይ!!

ለውይይት የቀረቡ ጥያቄዎች

1. የአልማዝ ወላጆች በእርሷ ላይ የደረሰውን ነገር ለመከላከል ምን አድርገዋል ብላችሁ ታስባላችሁ? የምትችሉትን (የምታውቁትን ያህል) ተወያዩ።
2. እርሷ የአጎቷን ፍላጎት ላለመፈጸም ምን ማለት ወይም ማድረግ ትችል እንደነበር ተወያዩበት።

¹⁹Based on facts from two verbal testimonies.

ምዕራፍ ሦስት

ኤች አይ ቪ ከአንድ ሰው ወደ ሌላው ሰው እንዴት ሊተላለፍ ይችላል?

ኤች አይ ቪ ወደ አንድ ሰው ሰውነት የሚገባው እንዴት ነው? ቊጥሩ እጅግ ብዙ የሆነ ኤች አይ ቪ በሽታው ባለበት ሰው የሰውነት ፈሳሽ ውስጥ ይገኛል። ቫይረሱን ወደ ሌላ ሰው የሚያዛምቱት ፈሳሾች ደም፣ የወንድ ዘር ፈሳሽ (በግብረ ሥጋ ግንኙነት ጊዜ ከወንዱ ብልት የሚወጣ) የሴቲቱ ፈሳሽ (በሴቷ ብልት ውስጥ ያለው ርጥበት) ናቸው። ዕንባ፣ ምራቅ፣ ውሃ ሽንት እና ሌሎች የሰውነት ፈሳሾች እጅግ በተወሰነ መጠን ቫይረሱ በውስጣቸው ሊኖር ቢችልም በሽታውን ወደ ሌላ ሰው ለማስተላለፍ ያላቸው ዕድል እጅግ አነስተኛ ነው።

ኤች አይ ቪ በዋነኛነት በግብረ ሥጋ ግንኙነት እንደሚተላለፍ

ኤች አይ ቪ ቫይረስ ካለበት ሰው ጋር የግብረ ሥጋ ግንኙነት በሚፈጸምበት ጊዜ ቫይረሱ ከአንዱ ወደ ሌላው ይተላለፋል። አንድ ሰው በበሽታው ለመያዝ ኤች አይ ቪ ካለበት ሰው ጋር አንድ ጊዜ የግብረ ሥጋ ግንኙነት ማድረግ ብቻ በቂ ነው። በአፍሪካ ከዳር እስከ ዳር የተመለከትን እንደሆነ ኤች አይ ቪ ካለባቸው መካከል ከ80-90 በመቶ የሚደርሱት በበሽታው የተያዙት በግብረ

ሥጋ ግንኙነት ነው። በአፍሪካ አብዛኛው የግብረ ሥጋ ግንኙነት በወንድና በሴት መካከል የሚደረግ (ሄትሮ ሴክስ-ዋል) ነው። ግብረ ሰዶማዊነት በሁለት ወንዶች ወይም በሁለት ሴቶች መካከል የሚደረግ የግብረ ሥጋ ግንኙነት ነው። ከምዕራብ አውሮፓና ከሰሜን አሜሪካ ጋር ሲነጻጸር በአፍሪካ የግብረ ሰዶማዊያን ቊጥር እጅግ አነስተኛ ነው። በወንዶች ትምህርት ቤት የሚነገረው የሚታመን ከሆነ ግን በአሁኑ ጊዜ ግብረ ሰዶማዊነት በአፍሪካም ውስጥ እየተዛመተ ነው ማለት ይቻላል። በአንዳንድ የምዕራባውያን አገሮች ከግማሽ በላይ ለሚሆነው የኤች አይ ቪ ሥርጭት መንስኤው ግብረ ሰዶማዊነት ነው። ከጋብቻ ውጭ ከተቃራኒ ጾታ ጋር እንደሚደረግ የግብረ ሥጋ ግንኙነት ሁሉ ግብረ ሰዶማዊነትም በእግዚአብሔር ዘንድ የተከለከለ መሆኑ በቅዱሳት መጻሕፍት ተነግሮአል (ዘሌ 18÷22፣ ሮሜ 1÷21-32)።

ኤች አይ ቪ በወንድ ዘር ፈሳሽ ውስጥ ይኖራል። የወንድ የዘር ፈሳሽ የግብረ ሥጋ ግንኙነት በሚፈጸምበት ጊዜ ከወንዱ የአባል ዘር ብልት ውስጥ የሚወጣ ፈሳሽ ነው። ኤች

አይ ቪ ከሴቷ ብልት ከሚወጣው ፈሳሽ ውስጥም ይገኛል። ቫይረሱ ከወንዱ ወደ ሴቷ የአባል ዘር ብልት ከዚህ ብልት

ጋር በሚጋጠመው ቀጭን የንፋጭ ገለፈት ንጣፍ (ገበር መሳይ ነገር) እና የማሕፀን ጫፍ (ሰርቪክስ) አማካይነት ወይም በወንዱ የአባል ዘር ብልት ጫፍ ላይ በሚገኘው ንፋጭ ገለፈት አማካይነት ከሴቷ ወደ ወንዱ ይተላለፋል።

ቫይረሱ የወሲብ ግንኙነት በሚፈጽሙ ቅደሞች መካከል ከአንዱ ወደ ሌላው በቀላሉ እንዲያልፍ ወይም እንዳያልፍ የሚያደርጉት ብዙ ነገሮች አሉ። በተለይ ቀጥሎ የተጠቀሱት ሁለቱ በጣም አስፈላጊ ናቸው።

1. በአንድ ሰው ውስጥ ብዙ ቫይረሶች ካሉ ወደ ሌላው ሰው በቀላሉ ሊዛመቱ ይችላሉ።
2. በአባል ዘር ብልት ዙሪያ ቀስል፣ ወይም ያመረቀዘ ነገር ካለ፣ ቫይረሱ በቀላሉ ይተላለፋል። በግብረ ሥጋ ግንኙነት የሚተላለፉ በሽታዎችን አስቀድሞ ማከም የኤች አይ ቪን ሥርጭት ለመከላከል በጣም አስፈላጊ የሚሆነው ለዚህ ነው።

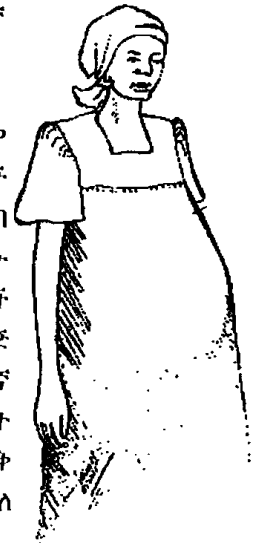
ኤች አይ ቪ ከእናት ወደ ልጅ እንደሚተላለፍ

እናት ኤች አይ ቪን በቀጥታ ወደ ልጇ ልታስተላልፍ ትችላለች። ይህ «ቀጥታ መዛመት» ይባላል። ከጠቅላላው የአች አይ ቪ ሥርጭት ዐሥር በመቶ የሚሆነው በዚህ መንገድ የሚተላለፍ ነው። በቫይረሱ ከተያዙ እናቶች ከሚወለዱት ከዐሥሩ ሦስቱ በኤች አይ ቪ ይያዛሉ። እናትየው የተያዘችው በቅርቡ ከሆነ፣ ወደ ልጇ

የማስተላለፍ ሁኔታ ከፍተኛ ነው። ሴቲቱ የተመጣጠነ ምግብ የማታገኝ ከሆነ፣ ወይም በሽታ የመከላከል ዐቅሟ ቀደም ሲል ደካማ ከሆነ፣ ወይም በእርግዝና ላይ ሳለች በወባ በሽታ ከታመመች፣ ቫይረሱ ወደ ልጇ የመተላለፍ ዕድሉ ከፍተኛ ነው። የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒት እየወሰደች ከሆነ ግን፣ ቫይረሱ ወደ ሕፃኑ ለመተላለፍ ያለው ዕድል አነስተኛ ይሆናል። ቫይረሱ ከእናትየው ወደ ልጁ በሦስት መንገዶች ይተላለፋል።

ከመወለድ በፊት በማሕፀን ውስጥ

አንደኛ፣ ቫይረሱ በእንግዴ ልጅ በኩል ወዳልተወለደው ሕፃን ሊተላለፍ ይችላል። አብዛኛ ውን ጊዜ ግን እንዲህ አይሆንም። ብዙውን ጊዜ ይህ የሚሆነው እናቲቱ በእርግዝናዋ ወቅት በኤች አይ ቪ ከተያዘች ነው። በርግዝና ወቅት በወባ መያዝ ለእናቲቱም ሆነ ለሕፃኑ ዐደገኛ ነው። በዚህ ምክንያት ኤች አይ ቪ ከእናት ወደ ልጅ የመተላለፉ ሁኔታ ከፍተኛ ይሆናል። ስለዚህ ያረገዝች ሴት ከወባ በሽታ እንድትጠበቅ ማድረግ አስፈላጊ ነው። ያለ

ዕድሜያቸው የሚወለዱ ሕፃናት በተገቢው ጊዜ ከሚወለዱ ሕፃናት የበለጠ ለዐደጋ የተጋለጡ ናቸው። የሚያስደንቀው፣ እግዚአብሔር ለእናቱና ለሕፃኑ የሰጠው የደም ሥርዐቶች የተለያዩ መሆናቸው ነው። አለበለዚያ በቫይረሱ ከተያዙ እናቶች የሚወለዱ ሕፃናት በሙሉ ቫይረሱ ይኖርባቸው ነበር።

በመውለድ ሂደት ጊዜ

ሀብተኛው ቫይረሱ ከእናትዬው ወደ ልጅ የሚተላለፍበት መንገድ በመውለድ ጊዜ ነው። ይህም ብዙ ጊዜ ሊከሰት ይችላል። በዚህ ጊዜ ልጁ የእናቱን ፈሳሽ እና ደም ስለሚውጥ ቫይረሱ ሊተላለፍበት ይችላል። እናትየው በምትወልድበት ጊዜ ቀዶ ሕክምና ያረገችና በሰውነትዋ ቀዳዳ ያለ ከሆነ ቫይረሱ በቀላሉ ወደ ልጁ ይተላለፋል። ይኸውም በንፋጭ ገለፈት በኩል ወደ ሕፃኑ አፍ ወይም ዐይኖች እና ወደ ሰውነቱ ውስጥ ሊዘልቅ ይችላል። በተጨማሪ፣ ሕፃኑ በሚወለድበት ጊዜ መቀስ የመሳሰሉ መሣሪያዎች ጥቅም ላይ ከዋሉ እና ሰውነቱ ሰንበር እውጥቶ በጥቂቱ ከቁሰለ ሕፃኑ ቫይረሱ ሊተላለፍበት ይችላል። የሕፃኑ ቄዳ ሥሥና በቀላሉ የሚጉዳ ነው። ቄዳው እንደ ሥሥና ለስላሳ ወረቀት ስለሆነ ጥቂት ጭረት ቫይረሱ ከእናቱ ደም ወደ ሕፃኑ እንዲያልፍ ክፍተት ይገኛል።

በጡት ማጥባት ጊዜ

በመጨረሻም፣ ኤች አይ ቪ ከእናት ወደ ልጅ በጡት ማጥባት ሊተላለፍ ይችላል።

ሕፃኑ ለረጅም ጊዜ ጡት በጣ ቁጥር ቫይረሱ ከእናቱ ወደ እርሱ የመተላለፉ ዐደጋ ከፍተኛ ይሆናል። ኤች አይ ቪ ያለባቸው እናቶች ለአንድ ዓመትና ከዚያም በላይ ለሆነ ጊዜ ልጆቻቸውን ጡት

ካጠቡ፣ ከመቶ ዐሥሩ ሕፃናት በጡት ማጥባት ምክንያት በበሽታው ይያዛሉ።²⁰

በጡት ወተት ውስጥ የሚገኘው ቫይረስ ወደ ሕፃኑ የሚተላለፈው በአፉ ውስጥ በሚገኘው ንፋጭ ገለፈት አማካይነት ነው።

የእናቲቱ ጡት ጫፎች የሚደሙ ከሆነ ወይም ጡቷን የሚያማት ከሆነ ቫይረሱ በጡት ወተት ወደ ሕፃኑ ለማለፍ የሚችልበት አጋጣሚ ከፍተኛ ሊሆን ይችላል። ሕፃኑ በአፉ ውስጥ በሚገኘው ንፋጭ ገለፈት ላይ ስንጥቅ

²⁰Vyankandondera, J., S. Luchters, *et al.* Reducing Risk of HIV-1 Transmission from mother to infant through breast-feeding using anti-retroviral prophylaxis in infants. 2nd IAS Conference on HIV and Pathogenesis, Paris, 2003, Abstract LB7.

ካለው፣ ለምሳሌ የአፍ ውስጥ መቁሰል ወይም የጉሮሮ በሽታ የሚታይበት ከሆነ፣ እናቱ ውስጥ ባለው ቫይረስ የመያዝ ዕድሉ እጅግ በጣም ከፍተኛ ይሆናል።

አንድ ሕፃን ተወልዶ 18 ወራት እስኪሞላው ድረስ

ኤች አይ ቪ እንዳለበት ሊታወቅ አይቻልም

በምዕራፍ ሰባት ላይ እንደተገለጸው፣ ኤች አይ ቪ ካለባቸው እናቶች የሚወለዱ ሕፃናት በሙሉ ቫይረሱ ባይኖርባቸውም እንኳ የሚወለዱት ኤች አይ ቪን ከሚዋጋው የሰውነት መከላከያ ጋር ነው። ስለዚህ ልጁ እንደተወለደ ወዲያውኑ ኤች አይ ቪ በሰውነቱ ውስጥ ሊኖር እንደሚችል ማወቅ ያስቸግራል። ሕፃናት ከእናቶቻቸው የተቀበሏቸውን የኤች አይ ቪ መከላከያ ኬሚካሎች በሙሉ ከሰውነታቸው እስከሚወገዱ ድረስ ዐሥራ ስምንት ወራት ያህል ይወስዳል። የደም ምርመራ ውጤታቸው በትክክል ከቫይረሱ ነጻ እንደ ሆነ የሚታወቀው ያኔ ብቻ ነው። በቫይረሱ የተያዙ ሕፃናት የኤች አይ ቪ ምርመራ ውጤታቸው እንዳለባቸው ማመልከቱን ይቀጥላል፤ በመጨረሻም ኤድስ ደረጃ ላይ ይደርሳል።²¹ በሰውነታቸው ላይ የጠና ቊስል ሊስፋፋ እና

²¹አንዳንድ የተራቀቁ ቤተ መከራዎች ኤች አይ ቪ መኖሩን ለማወቅ የኤች አይ ቪን ቫይረስ እራሱን ሊመረምሩ ይችላሉ። ከዚህም የተነሣ የኤች አይ ቪ ምርመራ ማድረግ የፈለገ ሰው ከሰድስት ወራት በፊት ማድረግ ይችላል። በአሁኑ ጊዜ እንደዚህ ያሉት ቤተ መከራዎች የሚገኙት ዐልፎ ዐልፎ ነው።

በተወለዱ በመጀመሪያ ዓመት ዕድሜአቸው ሊሞቱ ይችላሉ።

አንድ እናት በመውለጃዋ ለሞን የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒት በመውሰድ፣ ኤች አይ ቪ ወደ ልጇ የመተላለፉ ሁኔታ በከፍተኛ ደረጃ ልትቀንሰው ትችላለች።²² እናትዬው እና ሕፃኑ የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒት እንዲወስዱ ከተደረገ፣ ኤች አይ ቪ ወደ ልጁ የማለፉ ዐደጋ ከዐሥር አንድ ይሆናል። ይኸውም ከዐሥር ሕፃናት አንዱ ወይም ከዚያም ያነሱ ብቻ በመወለድ ጊዜ ኤች አይ ቪ ሊተላለፍባቸው ይችላል ለማለት ነው። እንደዚያ ያለው መድኃኒት ካልተጠቀመ ከሦስት ወይም አራት ሕፃናት

²²በአፍሪካ በብዙ ቦታዎች «ኔቪራፖይን» የተባለው መድኃኒት በጥቅም ላይ እየዋለ ነው። ምክንያቱም በምጥ ጊዜ የሚያስፈልገው አንድ ክኒን (እንክብል) ብቻ ነው። ሕፃኑም ዕድሜውን የሚመጥን በጣም ትንሽ መድኃኒት እንዲወስድ ይደረጋል። ችግሩ በእናቱ ውስጥ ያለው ኤች አይ ቪ ኔቪራፖይንን የመቋቋም ችሎታው እናቱ ወደፊት የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒት መጠቀም ስትፈልግ የመድኃኒቱን ዐቅም ያላስገባታል። እ.ኤ.አ. አስከ 2004 አጋማሽ ድረስ ኤች አይ ቪ ከእናት ወደ ልጅ እንዳይተላለፍ ለመከላከል የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒቶች ጥቅም ላይ የሚውሉበት የተሻለ መንገድ ማግኘት አልተቻለም። ልዩ ልዩ መድኃኒቶችን በመጠቀም እና መድኃኒቶችን አቀላቅሎ በማየት የትኛው የተሻለ እና የበለጠ ውጤታማ እንደሆነ ለመረዳት ምርመራ እየተደረገ ነው። አገራችሁ በየትኛው መድኃኒት ለምን ያህል ጊዜ መጠቀም እንደሚቻል ብሔራዊ መመሪያ ሊኖራት ይችላል።

አንዱ በቫይረሱ የመያዝ ዐደጋ ይገጥመዋል። የሆነ ሆኖ ሕፃናት በኋላም ቢሆን በጡት መጥባት አማካይነት በቫይረሱ ሊያዙ እንደሚችሉ ልብ ይበሉ። ሕፃኑ በቀዶ ጥገና የሚወለድና እናቲቱ ጡት የማታጠባው ከሆነ፤ በቫይረሱ የመያዙ ዐደጋ የበለጠውን ይቀንሳል።

ኤች አይ ቪ ያለባት እናት ልጇን ማጥባት ይገባታል?

እስከ ዛሬ ድረስ ለዚህ ጥያቄ በቀላሉ መልስ መስጠት አልተቻለም። በአንዳንድ ሁኔታዎች ኤች አይ ቪ በደሟ ያለባት እናት ልጇን ጡት ማጥባት ይመረጣል። በሌላ ሁኔታ ደግሞ ባታጠባ የተሻለ ነው።

የተባበሩት መንግሥታት የሕፃናት መርጃ ድርጅት (ዩ.ኒ.ሴ.ፍ)²³ በኤች አይ ቪ የቲያዘች እናት ልጇን ጡት ማጥባት ማቆም የምትችለው ተተኪው ምግብ የሚከተሉትን ቅድመ ሁኔታዎች ሲያሟላ ብቻ እንደ ሆነ ይናገራል።

- ተስማሚ፤ እናት አማራጭ የሕፃናት ምግቦችን ለመመገብ ፈቃደኛ መሆን ይኖርባታል፤ ቤተሰብ እና ሌሎች ይህን መቃወም አይኖርባቸውም።
- በተግባር የሚውል፤ በቂ ንጹሕ ውሃ፤ አስተማማኝ የዱቄት ወተት እና ሌሎችም በቅርብ የሚገኙ መሆን አለባቸው።

➤ አቅርቦት፤ ቤተሰቡ የዱቄት ወተት ለመግዛት በቂ ገቢ እንዲኖረው ያስፈልጋል። ይህም የሌሎችን ልጆች አስቤዛ ሳያንድል ማለት ነው።

➤ ዘለቄታ፤ ሕፃኑን በዚህ መንገድ መመገቡን ለመቀጠል ቤተሰቡ ገንዘብ፤ ጊዜ፤ ምቹ ሁኔታና ጥንካሬ ሊኖረው ያስፈልጋል።

➤ ጥንቃቄ፤ እናቲቱ ምግቡን እንዴት ማዘጋጀት እንዳለባት ማወቅ አለባት። ይኸውም በትክክል ለመደባለቅ፤ ንጹሕ ውሃ እና ንጹሕ ዕቃዎች ለመጠቀም እንዲሁም የአንዳንድ የቆርቆሮ ምግብ አጠቃቀም ወይም አሠራር መመሪያ መረዳት ችላ በዚያው መሠረት ለማዘጋጀት ጠንቃቃ መሆን አለባት።

እነዚህን መስፈርቶች በሙሉ የማያሟሉ ከሆነ እናቶች ልጆቻቸውን ማጥባት ይገባቸዋል ማለት ነው። በርግጥ ማጥባት ልጆቹ ለቫይረሱ እንዲጋለጡ እንደሚያደርግ መዘንጋት የለብንም። ነገር ግን ካላጠበቁት ልጆቹ በተቅማጥ እና በሌሎች በሽታዎች የመሞታቸው ዐደጋ ይጨምራል። ብዙ እናቶች በቆርቆሮ የታሸጉ ወተቶችንም ሆነ ንጹሕ ውሃን ለልጆቻቸው ማቅረብም አይችሉም። የቆርቆሮው ወተት በትክክል ካልተደባለቀ ወይም ብዙ ጊዜ የቄዩ ከሆነ፤ ውሃው ንጹሕ ካልሆነና ማጠጫው ከባድ በደምብ ካልታጠበ ውጤቱ በሕፃኑ ልጅ ሕይወት ላይ ከፍተኛ ዐደጋ የሚያስከትል ይሆናል። እንደ

²³UNICEF, *HIV and Infant Feeding*, 2002.

እውነቱ ከሆነ፣ ከላይ የተጠቀሱት መስፈርቶች የሚያሟሉ አፍሪካውያን በጣም ጥቂቶች ናቸው። ስለዚህ ብዙውን ጊዜ ጡት ማጥባቱ ተመራጭ ነው። አንዳንድ አብያተ ክርስቲያናትና ደጋፊ ድርጅቶች ከላይ የተጠቀሱትን መስፈርቶች በሚያሟላ ሁኔታ ሰው ሠራሽ ምግቦችን በማቅረብ ቤተሰቡን መርዳት ይፈልጉ ይሆናል። ይህም ሕፃኑ በኤች አይ ቪ እንዳይያዝ ይረዳዋል።

በኤች አይ ቪ የተያዘችው እናት ጡት ለማጥባት በጣም የተዳከመች ከሆነች ሕፃኑን በእናቱ ምትክ ጡት የምታጠባ ሴት መፈለግ ተመራጭ ነው። ይህ የማይቻል ከሆነ፣ ሕፃኑ የግድ ሰው ሠራሽ የዱቄት ወተት መጠጣት አለበት። ነገር ግን ወተቱን ለመበጥበጥ የተፈላ ንጹሕ ውሃ መጠቀም እጅግ አስፈላጊ ነው። የዱቄት ወተቱን ለሕፃኑ ለማጠጣት ጡጦ ወይም ጠርፌስ ሳይሆን ኩባያና ማንኪያ መጠቀም ይገባል። ሕፃኑ ከተመገበ በኋላ፣ ኩባያውንና ማንኪያውን በሚገባ ማጠባቸውን አረጋግጡ። ዕድሜአቸው ከፍ ላለ ሕፃናትና ጉልማሶች ገንቢ የሆነ አጥሚት ወይም ሾርባ ማዘጋጀት ትችላላችሁ። ሁለት ኩባያ ለውዝ አራት ኩባያ በቆሎ እንዲሁም ሁለት ኩባያ አኩሪ አተር አደባልቃችሁ ከፈጫችሁት በኋላ ገንፎ ማዘጋጀት ትችላላችሁ።

ጡት በማጥባት የሚከተለውን ዐደጋ መቀነስ

ኤች አይ ቪ ያለባቸው እናቶች ቫይረሱ ወደ ልጆቻቸው

ሳይተላለፍ፣ ለማጥባት የሚረዷቸው አንዳንድ ዘዴዎች የሚከተሉት ናቸው።²⁴

➤ ጡት የሚያጠቡበትን ጊዜ ማሳጠር። ከ12-24 ወራት ከማጥባት ይልቅ አምስት ወይም ስድስት ወራት ብቻ ማጥባት በቂ ሊሆን ይችላል። ሕፃኑ በመጀመሪያዎቹ ወራት ከሚጠባው ጡት ብዙ ይጠቀማል፤ በኤች አይ ቪ የመያዙ ሁኔታም በጣም ይቀንሳል።

➤ ጡት የምታጠባ እናት በተለይ ለመጀመሪያዎቹ ሦስት ወራት ከጡት በስተቀር ሕፃኑን ሌላ ነገር መመገብ የለባትም። በእነዚህ ወራት እናቱቱ ምንም ዐይነት ውሃ፣ ሰው ሠራሽ ምግብ፣ ለስለስ ያለ ምግብ፣ ዐጥሚት ወይም ፈላሽ መስጠት የለባትም። እነዚህ ምግቦች ሕፃኑ ጡት በሚጠባበት ጊዜ በቀላሉ በኤች አይ ቪ እንዲያዝ ያደርጉታል።

➤ የጡት በሽታዎችን መከላከልና ማከም። ስንጥቅና ቊስል ያላቸው የጡት ጫፎች እንዲሁም የሞቀና ሕመምተኛ ጡት ኤች አይ ቪን ወደ ሕፃኑ ለማስተላለፍ ይችላሉ።

➤ ጡት የሚያጠቡ እናቶች በኤች አይ ቪ እንዳይያዙ ጥንቃቄ ማድረግና መከላከል አስፈላጊ ነው። እናትየው በኤች አይ ቪ የመያዝ ሁኔታ ካጋጠማት

²⁴UNICEF, *HIV and Infant Feeding*, 2002.

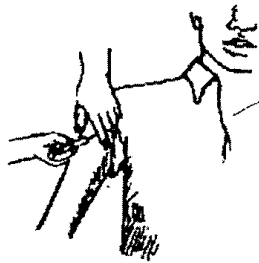
ሕፃኑ ጡት በሚጠባባቸው ወራት ለከፍተኛ አደጋ ይጋለጣል።

➤ በሕፃኑ አፍ ውስጥ ቊስለትና የጉሮሮ በሽታ በሚታይበት ጊዜ በተቻለ ፍጥነት እንዲታከም ማድረግ። በአፍ ውስጥ ያሉ ቊስሎች ቫይረሱን ወደ ሰውነት ውስጥ የሚያስገቡ በሮች ናቸው።

➤ ዶክተርን ወይም የኤች አይ ቪ ሕክምና ማእከል ሠራተኛን የዕድሜ ማራዘሚያ መድኃኒት ለምታጠባ እናት ወይም ለሕፃኑ ሊውል ስለሚችልበት ሁኔታ አማክሩ። ይህ መጽሐፍ በተጻፈበት ጊዜ በአንዳንድ ሁኔታዎች ይህ መድኃኒት ውጤታማና ጠቃሚ እንደሆነ ዐይተናል። ነገር ግን ሙሉ በሙሉ ርግጠኛ ሆኖ ለመናገር ጊዜው ገና ነበር።

ኤች አይ ቪ ያለበት ደም በመስጠት

በአፍ ሪካ ውስጥ

ከጠቅላላው የኤች አይ ቪ ስርጭት ከ5-10 በመቶ ያህሉ መንስኤው ኤች አይ ቪ ያለበትን ደም ማስተላለፍ ነው። አንድ ሰው ኤች አይ ቪ ያለበት ደም ከተሰጠው፣ በሽታው እንደሚተላለፍበት ርግጠኛ ነው።

በዙ ሆስፒታሎችና ክሊኒኮች የኤች አይ ቪ ምርመራ የሚያካሄዱባቸው መሣሪያዎች የሏቸውም። ምናልባት የመሣሪያዎቹ መግዣ ገንዘብ ወይም በሙያው የሠለጠነ ሠራተኛ ላይኛራቸው ይችላል። አንዳንዶች የችግሩን አሳሳቢነት በሚገባ አልተረዱም።

አንዳንድ ሆስፒታሎችና ክሊኒኮች አሁንም ደሙን ላይመረምሩ ለሌላው ደም እንዲለገስ ያደርጋሉ። አንዳንድ መንግሥታት ያልተመረመረን ደም ማስተላለፍ ሕገ ወጥ ድርጊት መሆኑን በሕጋቸው አስፍረዋል። አሁንም ቢሆን፣ በብዙ የገጠር አካባቢዎች የሚለገሰው ደም ጤናማ መሆኑን አስተማማኝ ለማድረግ በቂ ጥረት አልተደረገም።

አዲስ መርፌ እስከተጠቀሙ ድረስ ለሌላው ሰው ደምህን በምትሰጥበት ጊዜ በኤች አይ ቪ የመያዝ ዐደጋ እንደማይገጥምህ አስትውል። መስጋት ያለብህ ከሌላ ሰው ደም ስትቀበል ብቻ ነው።

ቀደም ሲል እንዳየነው፣ ቫይረሱ ወደ አንድ ሰው ከተላለፈ ከአንድ እስከ ሦስት ወር ድረስ አንዳንዴም እስከ ስድስት ወር ድረስ የኤች አይ ቪ የደም ምርመራ ቢደረግ ውጤቱ ቫይረሱ እንዳለ አያመለክትም። በዚህ የመደበኛ (ዊንዶ ፔሬድ) ጊዜ ደሙ ንጹሕና ያልተበከለ ቢመስልም፣ ያን ደም የሚቀበል ማንኛውም ሰው በሽታው ይተላለፍበታል። ስለዚህ ደም መቀበል ምን ጊዜም ቢሆን ዐደጋ አለው። የግድ አስፈላጊ እስካልሆነ ድረስ ደም መቀበል መቆም አለበት። ደም ለሌላው መስጠት የግድ

አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ፤ የተመረመረ ደም ብቻ ጥቅም ላይ መዋል ይገባዋል።

ኤች አይ ቪ መርፌን በጋራ በመጠቀም እንደሚተላለፍ

መርፌዎችና

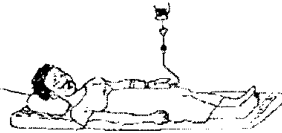
ሲሪንጋዎች በኤች አይ ቪ

የተበከለን ደም ይዘው

ቫይረሱን ከአንዱ ሰው

ወደ ሌላው ሊያስተላልፉ

ይችላሉ። በክሊኒኮቻችንና በፋርማሲዎቻችን ውስጥ መርፌን በጋራ በምንጠቀምበት ጊዜ፤ በቫይረሱ የመያዙ ሁኔታ ከፍተኛ ነው። አንዳንድ ሰዎች ካለማወቅ የተነሣ የታመሙ ሰዎችን በቤታቸው አጠገብ ወደሚገኙ ክሊኒኮች ወስደው ክሎሮኪን የተባለው መድኃኒት ወይም ሌላ መድኃኒት እንዲወጉ ያደርጋል። ይህንም የሚያደርጉት ሌላ ሰው በተወጋበት መርፌ ከሆነ፤ ከዚህ ቀደም ብሎ ከተወጋው ሰው ኤች አይ ቪን አዛመቱ ማለት ነው። በደም ሥር የሚሰጡ መድኃኒቶችን አግባብ ባልሆነ መንገድ የሚሰጡ ሐኪሞች መርፌዎቻቸውንና ሲሪንጋዎቻቸውን ሳይቀቅሉ አንዱን በወገብት መርፌ ሌላውንም ይወጋሉ። ዐደገኛ የሆኑ የተከለከሉ መድኃኒቶችን የመጠቀሙ ሁኔታ በተለይም በትላልቅ ከተሞች አካባቢ በሚኖሩ ወጣቶች ላይ እየጨመረ በመምጣቱ ከፍተኛ ማህበራዊ ችግር ሆኗል። ሌሎች በተጠቀሙበት መርፌ የሚወጉ ሰዎችም ኤች አይ ቪ ሊተላለፍባቸው ይችላል።

ኤች አይ ቪ ስለታም ነገሮችን በጋራ በመጠቀም

የሚተላለፍ መሆኑ

የነገድ መለያ ምልክቶችን

በሰውነት ላይ ለማድረግ እና ለግርዛት

የሚያገለግሉ ምላጮችና ስለታማ

መሣሪያዎች እንደ መርፌው ሁሉ

የኤች አይ ቪን ቫይረስ ሊያስተላልፉ

ይችላሉ። በኤች አይ ቪ የተያዘን ሰው ቁዳ በሚቁርጠበት ጊዜና ደሙን በሚነኩበት ጊዜ ቫይረሱ ሊተላለፍባቸው ይችላል።²⁵ አንድ ጸጉር አስተካካይ ከአንተ ቀድሞ ጸጉሩን ያስተካከለውን ሰው በሚከረክምበት ጊዜ ድንገት ቁዳውን አድምቶት ከሆነ፤ ያን ምላጭ በመጠቀም ያንተንም ቁዳ ቢቁርጠው ወይም በሰውነትህ ላይ ቀደም ሲል የነበረን በፕላስተር ያልተሸፈነ ቁስል ቢነካ፤ ኤች አይ ቪ ወዳንተ ሊተላለፍ ይችላል።²⁶ በሚገባ ተቀቅለው ከኤች አይ ቪ ነጻ ባልተደረጉ ምላጮች፤ ስለታም መሣሪያዎችና መርፌዎች አማካይነት የሚተላለፈው ከጠቅላላው የኤች አይ ቪ ስርጭት አምስት በመቶው ብቻ ነው።²⁷

²⁵ይህም በሽታውን ሊያስተላልፉ ይችላሉ ማለት ነው።

²⁶ዐደጋው በእያንዳንዱ 250 ጊዜ መቁረጥ ወይም መወጋት እንደ ብቻ በቫይረሱ የመያዝ ዕድል እንደሚያጋጥም ተደርጎ ነው የተገመተው። ርግጠኛው የዐደጋው ሁኔታ የሚወሰነው በስለቱ ገጽ ላይ ወይም በመርፌው ጫፍ ላይ በሚገኘው የተበከለ ደም መጠንና በቁስሉ ሁኔታ ነው።

²⁷Dr Patrick Dixon, *The Truth About AIDS*, Kingsway Publications, 1994. Used with permission.

በጤና ሠራተኞች ላይ ያለው ዐደጋ

ሐኪሙ ቫይረሱ ያለበትን ሰው ቁስል በሚያጥብበት ጊዜ፣ ቫይረሱ ያለባትን እናት በሚያዋልድበት ጊዜ፣ ሊገርዝ ወይም ቫይረሱ ካለበት ሰው ደም በሚቀዳበት ጊዜ እጁ ላይ ባለ ቁስል ወይም መቁረጥ አማካይነት ቫይረሱ ወደ

ሐኪሙ ሰውነት ሊገባ ይችላል። ቫይረሱ ያለበት ደም ወደ ሐኪሙ ዐይን ውስጥ ከተረጨ ቫይረሱ ሊተላለፍበት ይችላል። በቫይረሱ የተበከለ መርፌ ቢወጋው በቫይረሱ የመያዝ አደጋ ያጋጥመዋል። ቀዶ ጥገና የሚያደርጉ ሐኪሞች ይበልጥ ለዚህ ዐደጋ ያተጋለጡ

ናቸው። እንደዚህ ያለው አጋጣሚ ከጠቅላላው የኤች አይ ቪ መተላለፊያ መንገዶች ከመቶ በጣም አነስተኛውን ደረጃ የሚይዝ ነው። ቫይረሱ በአንድ አጋጣሚ ብቻ የመተላለፉ ሁኔታ እጅግ አነስተኛ ነው፤ ነገር ግን በዓመታት ውስጥ ብዙ ጊዜ በመርፌ የመወጋት ወይም የመቁረጥ ዐደጋ ሊገጥመው ለሚችል ሐኪም ይህ ስጋት እውን ሊሆን ይችላል።

የኤች አይ ቪ ቫይረስ ከሰውነት ውጪ ለምን ያህል ጊዜ ሊቆይ ይችላል?

ምንም እንኳን ኤች አይ ቪ ከሰውነት ውጭ ለብዙ

ጊዜ እንደሚቆይና ሊተላለፍ እንደሚችል አስተያየት ቢሰጥም እውነትነቱ ግን አጠራጣሪ ነው። ከላይ እንዳየነው በመርፌ ከመወጋትና በስለታም መሣሪያዎች ከመቁረጥ በስተቀር ከሰውነት ውጭ በሆነ መንገድ ኤች አይ ቪ ወደ ሰው የመተላለፉ ዐደጋ እጅግ በጣም አነስተኛ ነው። ይህንን አስመልክተው ዶክተር ፖትሪክ ዲክሰን እንዲህ በማለት ጽፏል፤

አብዛኛውን ጊዜ የኤች አይ ቪ ቫይረስ በቀላሉ የሚጎዳ ስለሆነ፣ ከሰውነት ሙቀት ውጪ ከሦስት ደቂቃዎች በላይ መኖር አይችልም ይባላል። እንዲሁም ድርቀትን መቋቋም እንደማይችል ይነገራል። በአሁኑ ጊዜ እነዚህ አባባሎች ስሕተት መሆናቸው ተረጋግጦአል። ማቀዝቀዝ ወይም ማድረቅ የኤች አይ ቪን ቫይረስ አይገድለውም። እ.ኤ.አ. በ1986 የታተመው ጆርናል ኦፍ ዘ አሜሪካን ሜዲካል አሶሰዬሽን (JAMA) በርግጥ ብዙ የቫይረስ ቅንጣቶች ከሰውነት ውጭ ከጥቂት ሰዓታት በላይ መኖር እንደማይችሉ፣ ጥቂቶቹ ግን ምናልባት ከ3-7 ቀናት በደረቅ አቧራ ውስጥ፣ እንደዚሁም ከሁለት ሳምንታት በላይ ደግሞ በውሃ ውስጥ መቆየት እንደሚችሉ ይነገራል። በዚህ ጉዳይ እንደገና ጥናተ ተካሂዶ እውነት መሆኑ እ.ኤ.አ. በ1991 በታተመው ዘ ጆርናል

አፍ ሜዲካል ቫይሮሎጂ ላይ ተረጋግጧል። በመጽሐፉም ላይ 1/2 የሚሆኑ የኤች አይ ቪ ቫይረሶች በውሃ ውስጥ ከ30 ሰዓታት በላይ፣ 1/4 የሚሆኑት ደግሞ ለ60 ሰዓታት ሊቆዩ እንደሚችሉ ተገልጿል። የቄይታው ጊዜ በደረቅ አካባቢዎች ይቀንሳል። ይህ ሙከራ የተካሄደው በተበከለ ደም ውስጥ በሚገኙ ቊጥራቸው እጅግ በጣም ብዙ በሆነ ቫይረሶች ላይ ነው። ምንም እንኳን አንዳንድ ጊዜ ኤች አይ ቪ ከሰውነት ውጭ ለረጅም ጊዜ እንደሚቆይ ማሰቡ ቢያስፈራም፣ በእንደዚህ ያለ ሁኔታ በኤች አይ ቪ የተያዙ ሰዎች እንዳሉ የተመዘገበበት ጊዜ ፈጽሞ አይታወቅም። ሊሆን የሚችለው በደም የተሸፈነ የሕክምና መሣሪያዎች ቁዳ ሲበሱ እና ሌሎች ዐደጋዎች ሲከሰቱ ብቻ ነው። ከግብረ ሥጋ ግንኙነት እና ከደም ንክኪ ውጭ በኤች አይ ቪ የመያዝ ሁኔታ አነስተኛ ነው የሚለው አጠቃላይ መመሪያ አሁንም እውነት ነው። ደረቅ ደም ነክቶ በኤች አይ ቪ እንደተያዘ የሚታወቅ በሽተኛ የለም።²⁸

ስለ ኤድስ በምንነጋገርበት ጊዜ ከአድማጮቻችን ብዙዎቹ ስለ ኤድስ ምክንያት የለሽ ፍርሃት እንዳላቸው እናውቃለን። እንደዚህ ያሉት ሰዎች ከጋብቻ በፊትና ከጋብቻ ውጭ ግብረ ሥጋ ግንኙነት ባለማድረግና ያልተመረመረ ደም ባለመቀበል በኤች አይ ቪ ከመያዝ ሙሉ በሙሉ መዳን የሚቻልበትን መንገድ ከመከተል ይልቅ ብዙውን ጊዜ አስጊ ባልሆኑ፣ ዐልፎ ዐልፎ ብቻ ሊከሰቱ በሚችሉ ሁኔታዎች ዙሪያ ብዙ ማሰብና መናገር ይወዳሉ።

ለውይይት የቀረቡ ጥያቄዎች

1. ማኅበረሰቡ ወይም ቤተ ክርስቲያን ስለ ኤድስ ማወቅ የሚፈልጉትን ወይም ማወቅ የሚያስፈልጋቸውን ነገር እንዴት ማወቅ ትችላላችሁ?
2. እውነቱን ከተመለከትን 90 በመቶ ኤች አይ ቪ የሚዛመተው በግብረ ሥጋ ግንኙነት ነው፤ ከዚህ አንጻር መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ግብረ ሥጋ ግንኙነት የሚናገረውን መረዳት አስፈላጊ የሚሆነው ለምንድ ነው?

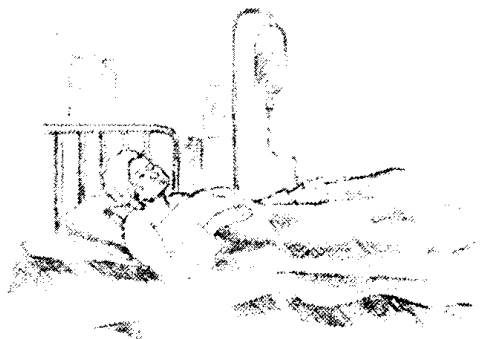
²⁸Dr Patrick Dixon, *The Truth About AIDS*, Kingsway Publications, 1994. Used with permission.

ሩት በተላገላት ደም ኤች አይ ቪ እንደተላለፈባት

የኢያሱ ሚስት ሩት ሦስተኛ ልጃቸውን ለመውለድ በምጥ ላይ ነበረች። በምትወልድበት ጊዜ ብዙ ደም ፈሰሳት። ዶክተሩ የሩትን ሕይወት ለማትረፍ የደም ልገላ እንደሚያስፈልጋት ለኢያሱ ነገረው። ኢያሱም ወደ ወንድሙ ወደ ዮሐንስ ሄዶ ለሩት ደም እንዲለግስ ጠየቀው። የላቦራቶሪ ቴክኒሻኖችም የዮሐንስን ደም መርምሮ ከኤች አይ ቪ ነጻ መሆኑን አረጋገጡ። ስለዚህ ደሙ ለሩት ተሰጣት።

ደም ከተላገላት በኋላ ሩት እየተሻላት በመምጣቱ ከሆስፒታል ወጣች። እርሷና ልጇ ጤናማ ይመስሉ ነበር።

ስድስት ወር ካለፈ በኋላ ግን፣ ሩት ክብደት መቀነስ ጀመረች። ያለማቋረጥ ትታመም ነበር። ዶክተሩ ደሟን ወስዶ የኤች አይ ቪ ምርመራ ሲያደርግ ቫይረሱ ያለባት ሆና ተገኘች።

ቫይረሱ ሩትን ያገኛት ከየት ነው? እርሷ ለባለቤቷ ሁል ጊዜ ታማኝ እንደነበረች ታውቃለች። ኢያሱም ተመርምሮ ከኤች አይ ቪ ነጻ እንደ ሆነ ተነግሮታል። ነገር ግን ዶክተሩ ደም ከሌላ ሰው መውሰዷንና አለመውሰዷን ሲጠይቃት ሩት እንደ ወሰደች ነገረችው። ደሙም የተወሰደው ከባሏ ወንድም ከዮሐንስ መሆኑን ገለጸችለት። ዮሐንስ ተመርምሮ ኤች አይ ቪ እንዳለበት ተረጋገጠ።

በርግጥ ሩት ቫይረሱ የተላለፈባት ከዮሐንስ ነው። ነገር ግን ደም በሚለግስበት ጊዜ ደሙ ሲመረመር ከኤች አይ ቪ ነጻ የሆነው ለምንድ ነው? ምክንያቱም ያን ጊዜ የቫይረሱ የመደበቂያ ጊዜ (ዊንዶ ፔሬድ) ነበር። እርሱ በቫይረሱ የተያዘው ደም ከመስጠቱ ከሁለት ወር በፊት ብቻ ነበር። ሰውነቱ ኤች አይ ቪን የሚዋጉ በሽታ ተከላካይ ንጥረ ነገሮችን ገና አላዘጋጀም። ደሙ ቫይረሱ ሙሉ በሙሉ ያለበት ቢሆንም የደም ምርመራው ውጤት እስከዚያን ጊዜ ድረስ ከኤች አይ ቪ ነጻ እንደ ሆነ ያሳይ ነበር። ሩት ቫይረሱ ያለበት ደም ከተሰጣት በኋላ ሦስት ልጇቿን ለባሏ ጥላ በሁለት ዓመት ጊዜ ውስጥ ሞተች።²⁹

²⁹ A true story from Nigeria

ለውይይት የቀረቡ ጥያቄዎች

1. ኢያሱም ሆነ ዶክተሩ ሩት ከመውለዱ በፊት ኤች አይ ቪ እንዳይተላለፍባት ምን ዐይነት ጥንቃቄ ማድረግ ይችሉ ነበር? በመውለድ ላይ እያለችሽ?
2. የደም ልገሳ እንደሚያስፈልግህ ከተረዳህ ራስህን ከኤች አይ ቪ ለመከላከል ልታደርገው የምትችለው ነገር ምንድነው?